

QVID MEDICAMENTVM, ET QVO A NVTRI-

mento distet, ac quotuplex sit medicamentorum natura.

CAPVT PRIMVM.

Vum vniuersa huius operis tractatio futura sit de medicamentis, ordinis utiq; ac methodi ratio postulat, ut primum quid sit medicamentum, & deinceps quotuplex eius natura, exponamus. Medicamentum itaq; Galeno lib. 1. Simp. cap. 1. & lib. 3. de Temperamentis teste, est omne id quod naturam substantiamue nostri corporis alterare & immutare potest. Vel breuius, quod alterandae naturae vim habet. Quocirca nutrimento plane aduersatur, atq; ut dici

Medicamentum quid.

solet, illi ex diametro pugnat. Nutrimento enim est, quicquid corporis nostri substantiam augere potest. Vel, quod augendae naturae vim obtinet. Non

Nutrimento quid.

augebit autem, nisi prius ab ea alteretur, illiq; assimiletur. Iam dictis igitur definitionibus sua vtriusq; illorum naturae proprietates rectissime explicatur, declaraturue. Caterum natura medicamentorum quadruplex est. Siquidem vel

Medicamentorum natura quadruplex.

nulla substantiae suae mutata parte, sed tota integraq; seruata vincunt, corpusq; ipsum afficiunt ac immutant, ad eum sane modum quo id cibos. Atq; haec prorsus grauias, & naturae animalis corruptricias sunt, ideoq; Graecis *δολιχότροια*, hoc

Prima. δολιχότροια.

est, venenata, letalia, seu mortifera dicuntur. Eiusmodi certe sunt, quae frigidityte sua interimunt: veluti cicuta, mandragora, papauer, hyoscyamus, & id genus alia. Haec autem non toto genere, hoc est, naturae suae contrarietate, adeoq;

Sola quantitate letalia.

semper, humanae naturae aduersantur, ac letalia sunt, sed sola quantitate. Nam horum quodq; si exigua quantitate sumatur, nullam euidentem hominibus

noxam infert, tantum abest ut mortem afferre queat: haud secus quam si copiosae flammae paucillum aquae instilles, aut lignum illi iniicias humidum ac viride. Et si verò haec ipsa toto genere, adeoq; quocunq; modo sumpta non occidunt, sunt tamen nihilominus ex genere deleteriorum seu letalium, quia magna quantitate sumpta interimunt. Neq; utiq; eo minus genere letalia sunt dicenda, quod quum minima quantitate exhibentur, nullam sensibilem noxam

Obiectio diluitur.

inferunt. Sic namq; neq; ignis ipse calidus sit, neq; nix frigida, oportet. Nam horum quoq; si quid prorsus exiguum est, nullum euidentem in corporibus nostris excitat pathos. Quippe centesima vniuersae scintillae pars est quidem omnino genere ignis, ceterum adeo nos non vrit, calefacitue, ut corpori incidens, ne sensum quidem vllum sui excitet. Ad eundem modum frigidae guttae centesima portio non modo nihil offendit, aut refrigerat, sed nec sensum sui vllum prebet. Nequaquam igitur sic iudicanda deleteria sunt, sed totius naturae suae contrarietate, ut fusius Galenus lib. 3. de Temp. cap. 4. & libro 3. de Simplicium med. facul. cap. 17. 18. & 19. ostendit. Secunda medicamentorum species seu natura eorum est, quae vbi mutationis initium ab animalis corpore consecuta fuerint, subinde putrescunt, ac corrumpuntur, vnaq; corpus ipsum corrumpunt ac putrefaciunt. Eiusmodi sunt quae erodendo putrefaciendoq; interimunt medicamenta: ut sunt, auripigmentum, aconitum, cantharides, chrysocolla, & ijs similia. Sunt autem toto quidem genere letalia, hoc est, naturae suae contrarietate interimentia, adeoq; in genere eorum quae secundum naturam sunt numerari non possunt, quando quidem minima etiam quantitate sumpta erodunt, putrefaciunt, & corrumpunt: nisi vna cum excrementis, priusquam iniuria afficiant corpus, excernantur: aut cibis, aut alijs quae vim eorundem obtundunt, mixta fuerint, quemadmodum copiosius lib. 3. de Simplicium medic. facultatib. cap. 20. 21. & 23. Galenus monstrat. Tertia medicamentorum species eorum est, quae corpus quidem calefaciunt, mali tamen nihil adferunt. Talia quidem sunt, absinthium,

Secunda.

Toto genere letalia.

Tertia.

A ij thium,

Quarta.

thium, origanum, abrotonum, & id genus alia, quae sunt potestate calida. Quarta species eorum est medicamentorum, quae agunt & patiuntur aliquid, sed spacio temporis plane vincuntur. His porro accidit, ut tam medicamenti quam nutrimenti rationem habeant. Quatenus autem medicamenta sunt, eatenus corpus nostrum afficiunt & alterant: quatenus vero nutrimenta sunt, eatenus in corpus nihil plane agunt, sed ab illo alterata ac prorsus adsimilata calorem naturalem augent. Eiusmodi sane est lactuca, ut li. 3. de Temp. ca. 5. Galenus fusius ostendit.

QVID SIT MEDICAMENTVM SIM-

plex, & eiusdem diuisio.

CAPVT SECVNDVM.

Simplex.

Natura.

Galenus à pugnancia vindicatur.

Natura.

Medicamenti simplicis alia definitio.

Simplicia medicamenta improprie dicta.

Simplicia proprie.

Quum in primo huius operis libro simplicium medicamentorum ratio aliqua ex parte nobis explicanda veniat, principio quid sit medicamentum simplex, & quot sint eiusdem genera, nobis exponendum erit. Medicamentum igitur simplex, collatione ad compositum nuncupatum est. Neque enim simplex est, nisi id quod immixtum & sincerum est. Aut quod tale est, quale ipsum natura produxit. Proinde simplex medicamentum, Galeno lib. 1. de Simpl. medic. facul. cap. 1. teste, est, quod natura sua sincerum, & à mixtura alterius medicamenti alienum est. Natura vero hic nihil aliud, nisi substantiam seu essentiam significat: ita ut verborum Galeni is sit sensus. Medicamentum simplex est id, cuius substantia sincera est, & cum alterius medicamenti substantia non commixta. In hanc sententiam idem Galenus cap. 4. iam citati libri, exquisitè ac sincere aquam vocat eam, quae alterius substantiae mistione vacat. Quod ideo esse adiiciendum duximus, ne imperiti variarum vocis naturae acceptionum, adeoque parum æqui iudices, sibi pugnancia docere Galenum existimarent, dum in libro 3. de Simp. medic. facul. cap. 13. scribit, omnia propemodum medicamenta, licet sensu simplicia appareant, natura tamen esse composita. Eo namque in loco, natura non significat substantiam seu essentiam, ut in prioribus, sed potius facultatem. Quapropter is est verborum Galeni sensus: Tametsi medicamenta propemodum omnia sensu simplicia esse apparent, adeoque cum alia substantia minime commixta, tamen facultate naturae composita sunt. Verum, ne quis tergiversari possit, ac dicere naturam hoc loco non idem quod facultatem denotare, Galeni testimonium producemus, qui eodem in loco se ipsum interpretatur, ac perspicue naturam non nisi facultatem significare monstrat, inquit: Quin & subinde compositas, easque diuersissimas in se facultates continent. Simplicia vero medicamenta ferè omnia, compositas ac diuersas plane in se habere facultates, in eo quod ibidem mox sequitur capite, brassicae, lenticulae, conchularum, & multorum aliorum medicamentorum exemplis ostendit. Neque hoc solum in loco Galenus naturam pro facultate usurpat, sed multis etiam alijs, praesertim lib. 2. de Sympt. causis, cap. 1. ubi hanc pro facultate sumi manifestis testatur verbis. Caterum alij succinctius medicamentum simplex ita definiunt. Est quod à natura eiusmodi productum est, & cui nulla alia aliunde, aut nostra opera, substantia accessit, & admista est. Haec autem cum priore in idem plane recidit. Nonnunquam vero medici improprie simplicia medicamenta vocare consueuerunt, quae reuera composita sunt: idque non alia sane de causa, quam quod paucioribus constant medicamentis simplicibus, quam alia eiusdem generis composita. In hanc sententiam diatrion pipereon quod reuera compositum est simplex Galeno lib. 4. de Tuenda sanitate dicitur. Sic Actuarius, Nicolao, & alijs, Oxymeli simplex & compositum, & alia permulta vocantur simplicia. Igitur simplicia medicamenta proprie loquendo illa duntaxat nominantur, quibus nulla aliunde, vel à nobis mistio accessit, non obstante quod ex qualitatibus & facultatibus diuersis constet. Quae vero minus composita sunt ceteris eiusdem generis, κατὰ χευστικὸς etiam simplicia interdum appellatur. Quae

DE COMPOS. MED. LIB. I.
QVAE AD RECTE COMPONENTA

medicamenta necessaria sint.

CAPVT TERTIVM.

5

QVum iam nobis clarè expositum sit quid compositi medicamenti nomi-
ne intelligendum veniat, restat vt nunc quæ ad rectè & legitimè compo-
nenda medicamenta præcipuè necessaria sint, explicemus. Quanquam autem
hæc res latè pateat, nec breuibus sat dici queat, tamen quum hodie munus com-
ponendi medicamenta totum sit in manibus hominum quorundam, magna ex
parte rudium & imperitorum, quos pharmacopolas nominant, ea saltem per-
stringemus, quæ in illis maxime requiruntur, & septenario numero comple-
ctuntur. Principio nanq; qui medicamentorum componendorum sibi su-
munt prouinciam, ij minimū vtriusq; linguæ latinæ nimirum & græcæ, cogni-
tionem habeant, si non exquisitam, quam profecto in eis non requirimus, sed
tantam saltem quæ illis ad intelligendos in latinam linguam conuersos materiae
medicæ scriptores Dioscoridem, Galenum, Serapionem, Mesuen, & Auicen-
nam sufficiat, & quæ ad cognoscendas græcas voces quæ in eorundem officinis
adhuc remanserunt, & hodie vsitate sunt, illis satis sit. In summa, grammatices
saltem præcepta probè teneant, si vltra progredi nequeunt. Quantum enim ea
in parte omnes hæcenus laborarunt, notius est quàm vt pluribus à me dici de-
beat. Qui igitur ætate iam prouecti sunt, ac ita consenuerunt, vt discere linguas
nec velint, nec possint, id saltem agant, modo Christiani dici & haberi, & de
omnibus benè audire velint, vt ministros nō tantum sedulos, verum etiam do-
ctos habeant. Et si hac in parte non præstent quod ab illis postulatur, magistra-
tus officium erit, vt seueriter constituat eorundem ministros examinari, nec
vllum admittat, nisi in quem antea diligenter à medicis est inquisitum. Secun-
do loco, vt exquisitam simplicium medicamentorum noticiam habeant, eorum
potissimum quibus in componendis medicamentis hodie vsitatis, quotidiana-
nus vsus esse solet, necesse est. Qua quidem in re plurimum illis adiumenti con-
ferent. Theophrastus & Dioscorides, nostriq; quos de stirpium historia con-
scripsimus commentarios, in quibus initio eorundem nomina, & cur ita deno-
minata sint, dein genera, formam, locum, tempus, temperamenta, ac facultates
ipsorum diligenter & copiose explicauimus, adiectis singulorum iconibus ar-
tificiosissime expressis atq; depictis, ita vt nihil quod ad illorum plenam cogni-
tionem requiritur, desiderare ab ipsis possit. Non verò satis erit pharmacopœis
vt simplicium legitimam habeant cognitionem, sed vt ea quæ cognouerunt ritè
colligant tertio loco ab ipsis requiritur. Siquidem nisi id accurata diligentia
præstent, ad vsum medicum parum idonea & efficacia medicamenta simplicia
reponent. Quarto loco, vt ea quæ ritè ab ipsis collecta sunt, ita asseruent, ne situ
& squalore, aut alia de causa putrescant, viresq; suas amittant, & omnino pere-
ant, oportet. Quinto loco, vt ex ijs quæ collegerunt, non nisi quæ optima sunt
ad vsum medicum deligant, necessum est. Eum quoq; delectum eos in coemen-
dis peregrinis adhibere oportet, vt scilicet in ipsorū officinis nihil venale pro-
stet quod non sit optimum, aut saltem minimè adulterinum & suppositiuum.
Non est igitur vt pharmacopolæ qui officinam instruunt, in hanc tantum cu-
ram incubant, vt vascula auro & argento incrustata, variec; picta habeant, vt
quæ plus ad ostentationem, quàm ad necessitatem faciunt, quod vulgus officina-
nas has tantum admiretur, verum id studeant vt superfluas & inutiles has im-
pensas, ad comparanda optima medicamenta insumant. Hac nanq; ratione tum
sibi, tum ægrotis melius consulent. Sexto loco, ut ijs medicamentis quæ id po-
stulāt, præparationes suas, quo suauiora palatoq; gratiora fiant, vel melius con-
seruari, aut compositionibus misceri queant, adhibeant. Septimo & vltimo

Pharmacopæorum munus est officium.

1. Vtriusque lingua periti sint.

2. Simplicium cognitionem habeant.

3. Ritè colligant simplicia.

4. Probè collecta asseruent.

5. Delectum in usu simplicium adhibeant.

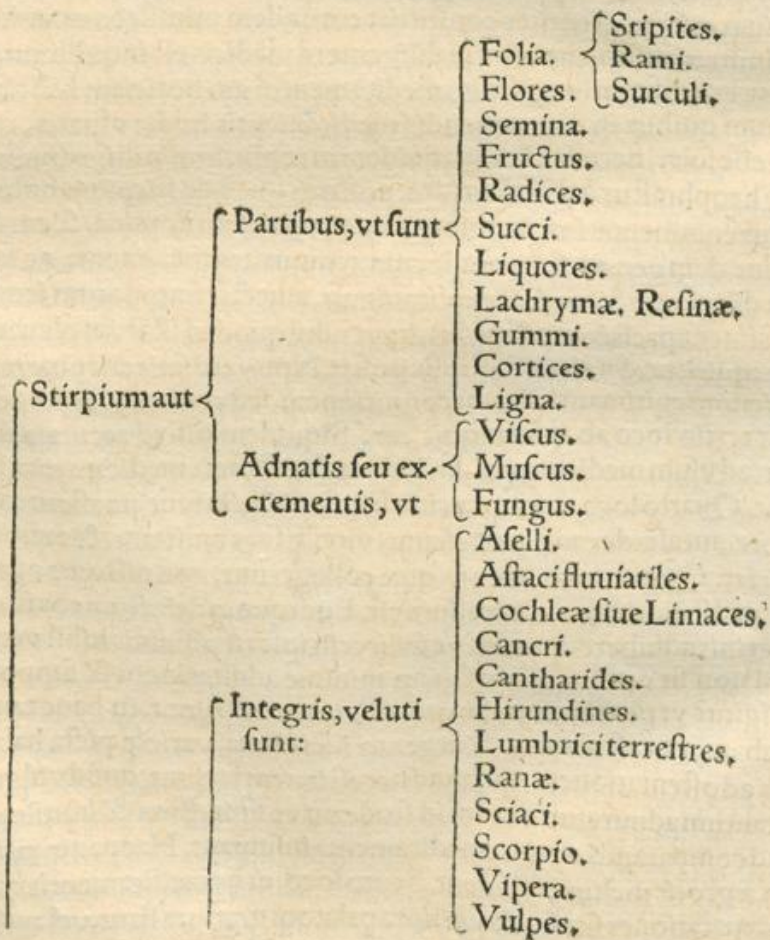
6. Præparationem quibus oportet adhibeant.

A iij loco,

7. Reftè componant & difponant.
Simplicium vfitatorum officinis medicamentarijs generalis diuifio.
A ftirpibus fumpta.
Ab animalibus.

Ex venis & latebris terræ.
Ex mari, aquis & littoribus.

loco, vt ijs omnibus factis, ea ita ordine difponat, vt omnia ad manum fint, & ex ijs recta & legitima ratione medicamenta componat, atque parata feruet. De ijs igitur omnibus, excepta cognitione linguarum, quæ à grammaticis petenda & difcenda erit, ordine dicemus, initio à simplicibus quorum hodie in officinis medicamentarijs vſus eſt ſumpto. Horum autem quædam eſt ſtirpibus ſumuntur, earundemq; partes ſunt, vt folia, flores, ſemina, fructus, cortices, ſtipites, rami, furculi, ſucci prædenſi concretivæ, liquores, gummi, refinæ, ligna, & radices. Alia verò ſtirpium ſunt adnata ſiue excrementa, vt muſcus, viſcus, fungus. De quibus omnibus præter Dioſcoridem, Galenus etiam à libro ſexto de ſimpl. medica. facul. vſq; ad nonum tractat. Quædam ab animalibus petuntur vel integris, vel eorundem partibus, vel ex ijs prouenientibus, vel eorundem excrementis. De quibus Galenus libro decimo iam citati operis abundè ſcribit. Nonnulla eſt venis & latebris terræ ſumuntur, vt ſunt metalla, lapides, gemmæ, & terræ diuerſæ ſpecies. De quibus libro nono iam nominati operis Galenus tractat. Aliqua eſt mari, aquis, & littoribus, quæ tamen eſt genere animalium non ſunt, ſumuntur. De quibus Galenus libro vndecimo ſæpius iam dicti operis diſſerit. Atq; in eum quidem modum Galenus ſimplicia medicamenta diuidit libro primo de compoſitione medicamentorum generalium capite primo. De ſingulis autem ordine dicemus à ſtirpium folijs exorſi, vbi prius iam dictam materiæ medicæ diuiſionem in ſchema digeſtam, & contractam ſtudioſorum oculis ſubiecerimus.

Mate.

Materia medica
petitur
vel ex

Animalibus, vel	Partibus eorundem, ut est,	Antalium	Taxi. Vrsi. Vulpis. Cerui. Hirci. Tauri.
		Adeps, siue sebum.	
		Cerebrum leporis.	
		Cerebellū passeris.	
		Cornu ceruinum.	
		Cranium humanum.	
		Coagulum.	
		Dentalium. Entalium.	
		Ebur.	
		Genitale cerui.	
		Gluten piscium.	
		Glutinum tauri.	
		Lupi iecur.	Bubulina. Ceruina. Hircina. Vitulina. Hominiſ. Anatis. Anseris. Ardeæ. Capri. Canis. Cati. Gallinæ. Porci. Suis.
		Lupi intestinum.	
		Maxilla luci.	
		Medulla.	
		Oculi cancri.	
		Os de corde cerui.	
		Operculū buccinæ.	
		Operculū purpuræ.	
		Pinguedo.	
		Pulmo vulpi.	
		Vngula asini, & alciſ	
		Vngula capri.	
		Vnicornu cornu.	
	Prouenientib. ex eis, aut excrementis ipsorum.	Butyrum.	Moschus.
		Cafeus.	Propolis.
		Cera.	Pili.
		Lac.	Fel.
		Lana succida.	Oesyphus.
		Mel.	Castorium.
		Mel virgineum.	Mumia.
		Oua.	Salua.
		Sanguis.	Sudor.
		Serum.	Stercus.
		Sericum. Seta.	Vrina.
		Senecta serpētis.	Zybetum.
		Testa oui.	
Terre lateris:	Gemma.		
	Lapides.		
	Metalla.		
	Terra.		
Mare, aquis, & littoribus.	Ambra	Pissasphaltus.	
	Bitumen.	Sales.	
	Flos maris.	Spongia	} maris.
	Garum.	Spuma	
	Margarita.	Succinum.	
	Muria.	Vmbilicus veneris.	
	Pila marina.	Corallus vterq.	

LEONHARTI FVCHSII
DE STIRPIBVS.

Caput Quartum.

- Abrotonum.* **A**Brotonum geminum est, mas & foemina. Mas vulgaris est, ac cognita omnibus, ideoque omnibus in officinis prostat. Foemina paucis agnoscitur, & quae sub eius nomine à pharmacopoeis hodie venditur, adulterina est, & absinthij Pontici genus, ut in primo tomo nostrorum de Stirpium historia luculentis argumentis ostendimus. Ibidem studiosi vniuersam quoque Abrotoni foeminae verae tum historiam, tum imaginem affabre expressam inuenient. Vtriusque coma, & floribus utimur.
- Pharmacopolarum erratum.*
- Absinthium.* Absinthij multa sunt genera, ut loco iam citato monstrauius. Vbi autem apud veteres Absinthij mentio incidit, non vulgare & quod omnibus notum est, vsurpandum erit, sed Ponticum: quod non est nisi id quo haecenus Seplasiarij pro Abrotono foemina, ut diximus, ad sua medicamenta vsi sunt. Est tamen & vulgaris Absinthij suus vsus, & ob id minimè abijciendum, ut fusius loco iam ostenso docuimus. Comam tantum cum floribus ad medicamentorum confectionem adhibemus. Santonici tamen semine ad enecandos vermes utimur, quod ob id pharmacopoei semen lumbricorum appellant.
- Ponticum.*
- Semen lumbricorum.* Acanthus, vel Acantha, officinis germanicis non agnoscitur. Quam enim illae Brancam vrsinam appellant, veterum Acanthus non est, sed Sphondylium potius syluestre: quod nos alibi euidentibus argumentis monstrauius. Vera igitur in vsum medicum reuocanda erit, posthabita & abiecta adulterina. Historiam verò & imaginem pictam in primo nostrorum de Stirpium historia commentariorū tomo pharmacopoei inueniēt. Utimur tum folijs, tum radice.
- Acanthus.*
- Branca vrsina.*
- Error pharmacopoeorū.*
- Acetabulum.* Acetabulum geminum est, Vnum, quod Umbilicus Veneris, & Cymbalaris, à folijs in acetabuli modum orbiculatis, & ineuidenter cauis, dicitur. Hoc nostris officinis adhuc ignotum est, eius tamen iconem in nostris de stirpium historia commentarijs inuenient. Alterum, vulgò & Seplasijs Crassula maior vocatur. estque, quod passim scilicet nascitur, omnibus cognitum. Utimur folijs, semine & radice. Vtriusque pictura est in nostris commentarijs.
- Umbilicus Veneris.*
- Crassula maior.*
- Adiantum.* Adianti duo genera officinis medicorum hodie innotescere coeperunt, sed sub nomine Capilli Veneris, candidum nimirum, & nigrum. Errant autem pharmacopoei plurimum, qui pro Adianto, vel ut ipsi appellant Capillo Veneris, herba utuntur quae Ruta muraria nominatur, quum sit altera potius Trichomanis, ut alibi fusius diximus species.
- Error Seplasiariorum.*
- Agnus.* *ἄγνος*, agnus, quod Latinis non est nisi casta: sic enim Graecis uocatur haec herba, quod ad castitatem plurimum conferat. Vitex Latinis dicitur. Vulgò medicorum & Seplasijs graeca & latina iunctis vocibus, non sine risu eruditorum, Agnus castus appellatur. Foliorum, florum, & seminis vsus est. Nostrae tamen officinae semen tantum venale exhibent.
- Vitex.*
- Agnus castus.*
- Aiuga.* Aiuga, siue Abiga & Ibiga, quae veteribus dicta est herba, & postea abietis duabus literis b & g, Iba, hodie mutatione b in v, Iua Seplasijs & medicis nuncupatur. Alio nomine Chamæpitys vocatur, quasi pumila & humi nascens pites. Multi in Germania pharmacopola pro Iua, non sine maximo errore vsurpant herbam, quae Sideritis est species. Coma cum floribus & semine utimur.
- Iua.*
- Chamæpitys.*
- Seplasiariorum erratum.*
- Lolium.* Aera Graecis, Lolium Latinis nominatur. Germanicis officinis nec cognitum, nec vsitatum. Praestaret autem, propter veterum auctoritatem, qui illo creberrimè vsi sunt, & eius in medicina necessarias facultates esse vsitatisimum. Quare operam dabunt ut in vsum reuocent Lolium Seplasiae: quod facile poterunt, si historiam & imaginem eius pictam in nostris Commentarijs traditam, legent ac intuebuntur.

Alline,

Alfina, vulgò & officinis Morsus gallinæ dicitur. Eius multa sunt genera, quæ alibi demonstrauimus.

*Morsus gal-
lina.*

Althæa, alio nomine Ebiscus, & Ibiscus appellatur. Sepalsijs Bismalua, & Maluauifcus. Foliorum, seminis, & radicis vsus esse debet.

Althæa.

Amarantus multorum est generum, sed ex illis vnum duntaxat, nempe luteum, Sepalsijs cognoscitur, & Stichas citrina nominatur. Coma & florum luteis corymbis vtimur.

*Amarantus.
Stichas ci-
trina.*

Anagallis trium est generum. Duo autem, nempe puniceum & cæruleum, passim proueniunt. Nullus verò est prorsus in nostris officinis Anagallidum vsus: quod reprehensione non vacat. Nam quum mira earundem sit facultas & vtilitas, expedit vt in vsum quotidianum reuocentur. Quod planè, quia passim proueniunt, facillimum erit.

Anagallis.

Anethum nulli non cognoscitur. Vtendū coma, floribus, folijs, & semine.

Anethum.

Anonis, siue Ononis, vulgò Resta bouis nominatur. Trium est generum, purpureum, luteum, & candidum. Debet etiam huius stirpis aliquis deinceps esse in Sepalsijs vsus. Nam illam hætenus, vt alias multas vulgares, supra modum tamen vtilis, medicis neglexerūt, peregrinas interim & incognitas vsurpantes.

Resta bouis.

Anthemis etsi multorum est generum, tamen vnicum tantum, nempe quod leucanthon, chamæmelum latinis, vulgò Chamomilla dicitur, Sepalsijs cognitum & vsitatum est. Eius coma & flores vsurpant medicis.

*Anthemis.
Chamomilla.*

Apium fatium est id quod vulgò petroselinum nominatur. Vtimur folijs & semine. Quod igitur Sepalsiæ hodie pro Apio vtuntur, non est nisi Elæoselinon: quod alibi abundè ostendimus.

*Apium fa-
tium.
Sepalsiarum
error.*

Artemisiæ plura sunt fastigia: ramosa, & vnicaulis. Ramosa iterum in geminas partitur species, fruticosam, & non fruticosam. Fruticosa est quæ in hodiernum usque diem in officinis Artemisiæ nomen retinet. Non fruticosa, quod eximie morbis vteri conferat, Matricaria medicis & pharmacopœis nominatur. Aliorum generum nostratibus officinis nullus est vsus. Vtimur coma cum floribus.

*Artemisia.
Matricaria.*

Asplenon Sepalsijs Ceterach dicitur. Vfus est eius foliorum duntaxat.

Asplenon.

Atriplicis duo primaria sunt genera, fatiua & syluestris. Foliorum & seminis vsus est.

*Ceterach.
Atriplex.*

Balsamita officinarum non est nisi Sifymbrium Græcis simpliciter appellatum. Vfus est foliorum & florum.

Balsamita.

Betonica coronaria gemina existit, atilis & syluestris. Officinæ detritis duabus prioribus literis, & mutatione o in u, Tunicam vocant. Vtuntur autem altili duntaxat, eius flores & radices ad medicamentorum compositiones vsurpantes. Est & betonica altera non coronaria dicta ad prioris differentiam, quæ priuatim Græcis Cestros vocatur. Duum generum existit, purpurea & alba. Prior tantum Sepalsijs vsitata. Vtuntur autem coma cum floribus.

*Betonica co-
ronaria.*

*Betonica non
coronaria.*

Beta duum est generum, alba & nigra. Alba in purgandis per nares cerebri humoribus valentior. Foliorum succi, & radicis vsus est. Confundunt nostræ ætatis medici Betam, non sine maximo errore, cum Blito. nam Bletam vocant adiecta litera l, quæ Beta illis dicenda erat. Blitum autem à Beta diuersum esse, sciunt omnes qui vel leuem simplicium medicamentorum noticiam habent.

*Beta.
Error medi-
corū, Betam
cum Blito
confunden-
tium.*

Branca vrsina. vide Acanthus.

*Branca vr-
sina.*

Brassica hortensis & esculenta multarum est specierum, vt alibi ostendimus. Sepalsijs Caulis appellatur.

Brassica.

Caulis.

Brassica marina est quæ hodie officinis medicorum Soldanella nominatur.

*Brassica ma-
rina.*

Folia Soldanella.

- Folia eius in puluerem redacta, & ex succo ac liquore aliquo conueniente hausta, miram in aqua inter cutem sananda efficaciam præbent.
- Buglossum ueterum.* Buglossum ueterum est herba, quæ Seplasijs & vulgò Borrage nuncupatur. Hodie medici & pharmacopœi floribus duntaxat huius herbæ utuntur, quum Nicolai Myreplici exemplo, folijs etiam & radicibus utendum esset.
- Borrage.*
- Buglossa officinarum.* Buglossa officinarum. vide Echion.
- Cotula non fetida.* Buphthalmum Seplasijs Cotula non fetida vocatur. Pauci verò sunt qui hanc hodie rectè agnoscunt, quum propemodum omnes Chrysanthemi quoddam genus pro ea usurpent. Effigies veri Buphthalmi in nostris Commentarijs de Stirpium historia extat.
- Error quorundam detestus.*
- Bursa pastoris.* Bursa pastoris, vel Pastoris bursa hodie vulgò dicta, veteribus quod sciam, non fuit cognita. Ob insignes tamen suas quas in constringendo habet vires, in frequenti medicorum usu esse meretur. Folijs autem cum semine utendum.
- Calamintha.* Calamintha Latinis nominata, Seplasijs Calamentum appellatur. Eius plura sunt genera: altera tamen duntaxat nostrates officinæ utuntur. Coma cum floribus utendum.
- Chamamelū.* Chamamelum. vide Anthemis.
- Fumaria.* Capnos & Capnios, latinis Fumaria, Seplasijs autem Fumus terræ nuncupatur. Atq; hæc est quæ Dioscoridi pingitur. Altera est quæ ab Aëtio describitur, & tum medicis quibusdam, tum officinis Aristolochia rotunda nuncupatur, manifestè repugnantibus folijs, quæ minimè sunt hederacea, ut alibi copiosè admodum demonstrauimus. Vtus hodie foliorum & seminis duntaxat prioris, alterius verò, radicis tantum.
- Carduus benedictus.* Carduus benedictus. vide Cnicus.
- Cassutha.* Cassutha recentiorum Græcorum, Seplasijs Cuscuta nominatur.
- Cuscuta.* Centaurium est geminum, maius & minus. Maius officinis Rhaponticum hodie nominatur, ut infra fufius docebimus. Minus suam retinet appellationem, & Centaurea minor, in aliud genus deflexa uoce, appellatur. Maioris radice duntaxat utuntur officinæ. Minoris coma cum floribus.
- Centaurium Rhaponticū.*
- Cerefolium.* Cerefolium. vide Myrrhis.
- Chamædry.* Chamædry duarum est specierum, vna Dioscoridis, altera Theophrasti. Præstat uti hac vel altera quæ haberi potest, modò adulterinam pro vera non usurpemus. Utimur coma cum floribus.
- Chamælæa.* Chamælæa Seplasijs Mezereon nominatur. Paucis autem hodie vera Chamælæa cognoscitur. Qua verò stirpe hodie nostrates officinæ pro Mezereon utantur, paulopost exponemus. Eius iconem in nostris de stirpium commentarijs inuenient Pharmacopœi.
- Chamepitys.* Chamepitys. vide Aiuga.
- Cichorium.* Cichorium, officinis Cicorea, latinis Intybum syluestre dicitur.
- Cicuta.* Cicuta venenata & letalis est herba. Utimur eius semine, sed extrinsecus ad moto. Semen tamen quo hodie pharmacopœi utuntur non est legitimum, nec è Cicuta stirpe, sed potius ex ea herba, quam Cicutariam vulgò nominant, excerptum. Quippe Cicutæ semen non est rotundum, sed oblongum, ut alibi copiosius diximus.
- Cnicus.* Cnici duo sunt genera, satiuæ & syluestris. Satiuæ Seplasijs Cartamus, vulgò Crocus syluestris nominatur. Syluestris duas partitur in species. Vna est quæ recticaulis dicitur, & officinis non cognoscitur. Altera humicaulis, quæ Seplasijs Carduus benedictus appellatur.
- Carduus benedictus.*
- Chelidoniū.* Chelidonium duum est generum, maius & minus. Maius passim nascitur, & nulli non cognitū est. Minus iudico hodie esse omnibus ignotum. Herba enim quam vulgus medicorū Scrophulariam minorem vocat, Chelidonium minus non

non

non est, quod nullam penè acrimoniam, vel certè tam exilem vt sensui ferè non occurrat: sed est potius altera Malacocicisi species, vt alibi à nobis ostensum est.

Scrophularia minor.

Cynoglossum officinarum non est id quod Dioscorides & alij veteres pingunt, sed potius ea herba quam illi Lycopsum nominant. Reuocandum igitur in vsum medicum veterū Cynoglossum, cuius quidem folijs, non radice vtendum erit. Eius effigies est in nostris de Stirpium historia commentarijs.

Cynoglossum Cynoglossa officinarum.

Daphnoides Seplasijs Laureola nuncupatur. Eius folijs pro Mezereon nostrates vtuntur officinæ, quum tamen, vt paulo supra est monstratum, Mezereon non sit nisi Græcorum Chamalæa. Semine verò eiusdem pro Coccognidio, vt infra latius dicemus, vtuntur.

Daphnoides.

Delphinium duplex est, satium & syluestre. Satium in Germania non nisi fatum prouenit. Syluestre passim in agris & segetibus gignitur, vocaturq; Seplasijs Consolidaregalis.

Delphinium.

Consolidaregalis.

Dictamnus.

Dictamnus officinis Diptamus. Vera autem dictamno multis annis nostrates officinæ non sunt vsæ, sed radice alterius herbæ, quam Diptanum album vocant, quum Cretensis potius folijs illis vtendum fuisset. Iam verò innotescere satis cœpit, nec iam est facile inuenire officinam, in qua nō venalis habeatur.

Ebiscus. Vide Althæa.

Ebiscus.

Echion multorum est generum. Eius generis herba est quæ hodie Seplasijs Buglossa vocatur. Vtendum illius coma, floribus, & radice.

Echion.

Buglossa of-

ficinarum.

Elelisphacos, Latinis & officinis Saluia nominatur. Foliorum duntaxat vsus est.

Saluia.

Equisetum Seplasijs Cauda equina dicitur. Coma eius vtimur.

Cauda

equina.

Ebulus nomen suum in officinis retinet. Folijs potissimum hodie vtimur.

Ebulus.

Eleoselinum latinis sonat Apium palustre. Seplasijs simpliciter, non tamen sine errore, Apium appellatur, quum ita nominatum, propriè non sit nisi quod vulgò medicorum Petroselinū nuncupatur. Vfus foliorū, florum, & seminis.

Eleoselinum.

Apium offi-

cinarum.

Erigeron, latinis Senecio dicitur. Errant officinæ medicorum quæ pro Senecione vtuntur aquatico nasturtio, quod tamen alterum Sifymbrij genus est. Ita nullam prorsus cognitionem herbarum habent, qui hodie componendis medicamentis præsent. Coma cum floribus vsurpatur.

Error offi-

cinarum in Se-

nenecione.

Eruca hortensis vera paucis est cognita. Imaginem eius in primo nostrorum de Stirpium historia Commentariorum tomo pictam dedimus. Syluestris est quæ vulgò deprauato & decurtato nomine Rucula nominatur. Folijs & semine vtimur.

Eruca.

Rucula.

Eupatorium triplex existit. Vnum Dioscoridis, Galeni, & aliorum Græcorum medicorum, quod ab officinis Agrimonia vocatur. Vfus foliorum eius & radicis. Alterum Auicennæ, quod sub nomine Eupatorij simpliciter, omnibus propemodum in officinis prostat. Alio nomine Kunegundis herbam, & Organum aquaticum nominant. Hæc tamen quum omni adfrictione vacet, pro vero & Græcorum Eupatorio vsurpari non debet. Tertium est Mesue, quod Græcis Ageratum dicitur, paucis pharmacopœis cognitum. Effigies eius est in nostris Commentarijs expressa. Eo vtendum, quum ex præscripto Mesues Seplasiarj componunt medicamenta: sicuti altero, vbi Auicennæ medicamenta construunt. Errant toto cœlo pharmacopœi, qui pro Eupatorio vtuntur

Eupatorium

Græcorum.

Agrimonia.

Auicenna.

Herba Ku-

negundis.

Mesue.

Scarlea syluestri, vel vt nonnulli vocant Saluia agresti. Siquidem nullus vquam neq; Græcorum, nec Arabum ea herba pro Eupatorio vsus est.

Pharmaco-

pæorum im-

mensus error.

Eufragia veteribus, sub hoc præsertim nomine incomperta herba. Apparet hanc vetustioribus herbarijs Euphrosynō fuisse dictam, propter causam alibi abundè expositam. Ab alijs non ineptè Ophthalmica est nuncupata. Folijs cum floribus vtimur.

Eufragia.

Ophthalmica

Fœnicu-

- Feniculum.* Fœniculum omnibus est notum, & retinet nomen suum hodie in officinis medicorum. Vfus comæ eius, seminis, & radicis.
- Fumaria.* Fumaria. Vide Capnos.
- Gingidium.* Gingidium non est herba quæ officinis Cerefolium dicitur, sed potius Lapula agrorum, vt alibi euidentibus argumentis ostendimus. Comacius vtendum. A nostratibus pharmacopœis non agnoscitur, ideoq; in illorum officinis nullum obtinet vsum. Eius iconem dedimus primò nostrorum de Stirpium historia commentariorum tomo.
- Halicacabus.* Halicacabus geminus est, peregrinus, & vulgaris. Posterior officinis duntaxat cognitus est, & deprauata voce Alchechengi nominatur, vtimur succo foliorum, & fructu.
- Hedypnois.* Hedypnois duum est generum, maior & minor. Maior Seplasijs nota, Taraxacon dicitur. Coma cum floribus vtimur.
- Helxine.* Helxine, vulgò & officinis medicorū Parietaria nominatur. Folijs vtimur.
- Parietaria.* Hyoscyamus ab officinis barbara & deprauata voce Iusquiamus vocatur.
- Hyoscyamus.* Vfus comæ & seminis.
- Hyssopum.* Hyssopum nomen suum in Seplasijs retinet. Folijs eius cum spica florum vtimur.
- Intybum.* Intybum duplex est, satium & syluestre. Satiuum iterum in duo partitur genera: latifolium, quod vulgò Medicorum & Seplasijs Endiuia nominatur.
- Endiuia.* Angustifolium, quod iisdem Scariola nuncupatur. Plurimum errant pharmacopœi qui pro Endiuia vtuntur herba quadam, quæ est syluestris lactuca. Alij ijs non minus hallucinantur, qui alteram Sonchi speciem loco Endiuia vsurpant.
- Scariola.* Syluestre Intybum Cichorium dicitur. Officina deprauata nonnihil voce Cicoream vocant. Vfus est foliorum, seminis & radicis.
- Error pharmacopœorū.*
- Cichorium.*
- Iuncus odoratus.* Iuncus odoratus Græcè $\sigma\chi\omicron\iota\nu$. Huius flore, qui Actuarius & alijs recentioribus Græcis $\sigma\chi\omicron\iota\nu\delta$ appellatur, maximè vtendum esset. Hodie tamen ad nos flos minimè defertur, sed culmi duntaxat eiusdem, superiore nimirum parte à camelis, qui ea vescuntur, Galeno attestante, & maximè delectantur, erosa. Eam enim in Arabia semitis copiosissimè prouenientem cameli depascuntur. Hinc Germanis *Camelherw*, id est, fœnum camelorum, nominatur. Quod autem falsò Galenus sit à Matthiolo notatus, in appendice aduersus illum scripta docuimus. Seplasiæ etsi culmos tantum venales proponant, tamen nihilo minus deprauata voce Squinantum, quum dicendum esset illis Schoenantho, vocant. Floris culmorum, & radicis vsum esse in officinis medicorum deberet. Sunt tamen, vt Monachi illi qui in Mesues filium commentarios ediderunt, quod prætereundū nobis minimè erit, qui culmos illos legitimos esse negent, quòd scilicet linguam non mordicent, nec rosæ odorem spirent. Sed vicissim non defunt, qui Schoenanthum recens linguam validè mordicare, & rosæ odorem referre attestantur. Nec mirum vetus & odorem & saporem amittere, præsertim quum ab eo, vt Galenus autor est, omnis vis vetustate euanescat. Sed nec illud quod passim in officinis prostat odore prorsus vacat.
- Laurus.* Laurus nomen suum retinet. vtimur eius folijs & fructu.
- Vuularia.* Laurus Alexandrina, Seplasijs Vuularia nuncupatur. vsum foliorum duntaxat est.
- Lactuca.* Lactuca multarum est specierum. vtimur folijs, & semine.
- Lapathum.* Lapathum, quod officinis corrupta nonnihil voce Lapatium dicitur, multorum est generum, quorum duo duntaxat Seplasijs vsitata sunt, nempe Oxylapathum, quod illis Lapatium acutum vocatur, ex Oxalis, quæ iisdem Acetosa nominatur. Vfus foliorum, seminis, & radicis,
- Lapatium acutum.*
- Laureola.* Laureola. vide Daphnoïdes.

Lichen,

Lichen, officinis medicorum Hepatica nuncupatur. Vtitur folijs. *Hepatica.*

Lolium, quod officinae hodie nec cognoscunt, nec usurpant, veteribus vsitatissimum fuit. Quare in quotidianum vsu reuocandum. Quale verò sit, discant è nostris de Stirpium historia Commentarijs. Ibidem enim duo illius genera recensuimus, adiectis eorundem picturis.

Lotus syluestris est herba illa qua nostrates officinae hactenus propemodum omnes pro Meliloto, non sine errore, vsae sunt. Quae enim vera Melilotus sit, paulo post indicabimus. Lotum illam vulgus medicorum, & Germani etiam nostri Saxifragam luteam appellant. Vtitur eius coma cum floribus. *Lotus syluestris. Seplasiarum error.*

Lupus salictarius, officinis medicorum Lupulus dicitur. Coma cum floribus vtitur. *Lupulus.*

Malua multarum est specierum. Officinae pumila maxime vtuntur. Vfus verò est foliorum eius, & seminis. *Malua.*

Malabathrum Dioscoride teste, folium est sui generis, quod Indicae paludes gignunt, lentis palustris modo innatans aquis, sine radice. Hoc namque ita à Dioscoride pingitur. Folium Indum Graeci appellant. A quo vnguentum Malabathrinum, dictum est. Alterum Malabathrum folium est arboris cuiusdam in Syria nascentis, ideoque Malabathrum syriacum nominatum, & Plinio lib. 12. cap. 26. celebratum. Vnde Galeno lib. 7. de compos. medicament. vnguentum syriacum appellatum est. Vtrumque folium hodie ad nos deferri desijt. Est praeterea aliud cuiusdam plantae folium perpetuo viride, amplum, folio Nucis iuglandis simile, in quadam Indiae regione quae Malabar dicitur natum, quod incolae decurtata non nihil voce Batrum nominant. Hoc cerebrum & stomachum roborat, ac cor exhilarat, veneremque incitat, & halitum oris commendat, itidem Indiae incolis priuatim Folium appellatur. Ab hoc vnguentum foliatum diuitibus Romanis mulieribus nuncupatum est. Vt iam dicta tria sint distincta genera. Hinc Galenus lib. 7. de compos. medicament. general. cap. 12. in vnus medicamenti compositionem tria haec vnguenta *μαλαβάθρινον, καὶ φελιάτου ῥώμα ἐπὶ καλουμένου, καὶ σνριακόν* adhibet. Differunt etiam haec, eodem teste, à *ναρδίνω*, secus ac Plinius putauit. Non temere autem hoc ad vsu erit admittendum, quod eius facultas nos lateat, sed vbi Malabathro seu Folio opus sit, casia odorata, vel Indica nardus, Galeno autore, supponenda erit. In horum locum Arabes quartum inuexerunt folium oblongum, Laurino proximum, sed maius, & neruis tribus illud intercurfantibus distinctum, odore & sapore Cinnamomi iucundo. Quapropter quidem è sapore colligunt Cinnamomi esse folia. Hoc vnum hodie cognoscitur, illudque officinae, vt Mauritanii, quos illae maxime imitantur, simpliciter Folium nominant. *Malabathrum. Folium Indum. Vnguentum Malabathrinum. Syriacum. Folium.*

Marrubium officinis hodie Graeca appellatione Prasiuum nuncupatur. Coma cum semine vsus est. *Marrubium.*

Maiorana, Sampsychnus alio nomine dicitur. Vtitur folijs cum floribus, & femine. *Maiorana.*

Melilotum quo Seplasiae hodie vtuntur propemodum omnes, non est verum & legitimum, sed potius lotus, vt paulo ante dictum est, syluestris. Verum autem Melilotum in nostris de Stirpium historia Commentarijs pinximus. Ex his itaque discant Seplasiarum quo illis deinceps Meliloto sit vtendum, nec in veteri errore, toties moniti, persistant, nec praefracte adulterinum subinde ad medicamentorum compositiones usurpent. *Melilotum. Officinarum error.*

Melissophyllum officinis Melissa dicitur. Sunt autem vulgaris Melissae duo genera. Vna cum luteis floribus, qua communiter omnes propemodum officinae vtuntur. Altera cum purpureis floribus, quae Turcica, discriminis gratia, nominari potest. Vtraque grauiter odorata est, & cimices verius quam citrum *Melissa. Lutea. Turcica.*

B redolet,

- redolet. Tertium Melissæ genus, quod copiosè in Boiaria iuxta Ingolfradium
 provenit, odore suo planè Citrum refert, præsertim quum arida existit, ideoq̃
 vera est, & Citrago rectissimè nuncupatur. Hac etiam Seplasiæ Ingolfradianæ
 pro Melissa vtuntur.
- Citrago.* Mentha multorum est generum, quæ singula alibi nominatim expressimus.
 Vfus comæ cum floribus.
- Mentha.* Mentastrum nomē suum in officinis in hodiernum vsq̃ diem retinet. Vten-
 dum folijs cum floribus.
- Mentastrū.* Mercurialis duplex, mas & fœmina. Vfus foliorum & feminis.
- Mercurialis.* Morus. Morus arbor est, cuius folijs, fructu, & radice vtendum esse veteres tradunt.
- Morus.* Muscus. Muscus, Seplasijs Vinea vocatur.
- Muscus.* Myrrhis. Myrrhis non est nisi herba quæ vulgò & officinis Cerefolium dicitur. Folijs
 & semine vtimur.
- Myrrhis.* Nasturtium. Nasturtium nomen etiam suum hodie in officinis retinet. Vfus foliorum &
 feminis.
- Nasturtium.* Nepeta. Vide Calamintha.
- Nepeta.* Ocimum. Ocimum multorum est generum, officinæ Basilicon vocant. Vfus comæ
 cum floribus & semine.
- Ocimum.* Basilicum. Ononis. Vide Anonis.
- Ononis.* Origanum. Origanum est multarum specierum. Seplasiæ nostrates hæcenus omnes
 syluestri, vtpote vulgari & passim proveniente, duntaxat vsæ sunt. Iam affe-
 runt etiam Creticum, Heracleoticum, & alia quædã genera. Vfus est comarū et
 florū. Effigies omniū in nostris Commentarijs de Stirpium historia habentur.
- Origanum.* Osyris. Osyris Seplasijs Linaria dicitur. Vtimur folijs cum floribus.
- Osyris.* Oxalis. Vide Lapathum.
- Oxalis.* Parietaria. Vide Helxine.
- Parietaria.* Cotula fœ-
 tida. Parthenium officinis, & vulgò Cotula fœtida dicitur. Errant autem qui
 hanc herbam Matricariam esse arbitrantur. Vfus comæ cum floribus.
- Cotula fœ-
 tida.* Mater sylua-
 rum. Periclymenon vulgò & Seplasijs Mater sylvarum, caprifolium, & Liliū
 inter spinas vocatur. Vfus foliorum & feminis.
- Mater sylua-
 rum.* Caprifolium. Perfoliata officinis, dicta, veteribus incognita fuit. Vtimur folijs & semine.
- Caprifolium.* Perfoliata. Personata officinis & vulgò Lappa maior, & Bardana nominatur. Vfus fo-
 liorum & radicis.
- Perfoliata.* Lappa maior. Bardana. Phyllitis. Phyllitis Seplasijs Scolopendria vocatur. Coma eius frequenter vtuntur
 medici. Floribus nanq̃ & semine vacat.
- Lappa maior.* Bardana. Phyllitis. Scolopendria. Plantago. Plantago maior, minor & media. Vtuntur folijs, semine, & radice.
- Phyllitis.* Scolopendria. Polium. Polium duplex est. Inter ea montanum optimum est. Errant nonnulli phar-
 macopœi qui pro Polio vtuntur Chamæpityos specie. Vfus est comæ.
- Plantago.* Polygonon. Polygonon officinis Corrigiola dicitur. Vtimur coma cum floribus.
- Polium.* Corrigiola. Populus duplex, alba & nigra. Vfus foliorum, florum, corticis, & feminis.
- Polygonon.* Corrigiola. Populus. Portulaca itidem duplex, sativa & syluestris. Vtimur folijs & semine.
- Corrigiola.* Populus. Portulaca. Prasium. Vide Marrubium.
- Populus.* Portulaca. Prasium. Pfyllium. Pfyllium nomen suum vetus retinet in medicorum officinis. Coma cum se-
 mine vtimur.
- Portulaca.* Prasium. Pfyllium. Pulegium. Pulegium duorum est generum, mas & fœmina. Vfus foliorum cum se-
 mine.
- Prasium.* Pfyllium. Pulegium. Rosa. Rosa gemina, sativa & syluestris. Vtimur coma & floribus.
- Pfyllium.* Pulegium. Rosa. Rosmarinus. Rosmarinus coronaria utilis folio & flore, quem vulgus medicorum simpli-
 citer *rosmarino*, genere pro specie vtens, appellat.
- Rosa.* Rosmarinus. Rosmarinus. Anthos. Rumex. Vide Lapathum.
- Rosmarinus.* Anthos. Rumex. Ruta. Ruta duūm est generum, hortensis, quæ omnibus cognita est: & syluestris,
 quæ

quæ rursus gemina est, vna scilicet montana, & altera quam Syri Harmala, no- Harmel.
stræ ætatis medici Harmel nominant. Errant capitaliter Seplasiarij & Medici, Capitalis Se-
qui pro Harmala, vel vt ipsi loquuntur Harmel, Cicutæ semine vtuntur. Ruta- plasiariorum
rum omnium historias & picturas alibi studiosis dedimus. error.

Sabina, officinis Sauiua vocatur. Comæ vsus est. Sabina.

Salix, nomen retinuit suum in hodiernum diem. Vtimur folijs duntaxat. Salix.

Saluia duplex, maior & minor. Vfus comæ cum floribus. Saluia.

Sambucus antiquum hodie nomen obtinet in officinis medicorum. Vten- Sambucus.
dum folijs eius, & radice.

Sampsychum. Vide Maiorana. Sampsychum

Sanguinalis. Vide Polygonum. Sanguinalis.

Sanicula duum est generum, & vtraque vulneraria est. Seplasiæ primi generis Sanicula.
tantum Sanicula vtuntur. Comæ verò eius vsus est.

Satureia verum & antiquum nomen suum retinuit. Folijs vtuntur officinæ. Satureia.

Scabiosa multarum est specierum, quas omnes alibi monstrauimus. Vfus Scabiosa.
foliorum cum floribus.

Scarlea, aut potius Orminum syluestre, duobus potissimum hodie cogni- Scarlea.
tis distinguitur generibus: est enim maior & minor. Maiorem Seplasiæ priua- Gallitricum.
tim corrupta voce Gallitricum vocant. Callitrichum nanq; illis dicendum erat,
quæ tamen appellatio Adianto, quod illæ Capillum Veneris nominant, con-
uenit. Minor est quam vulgus medicorum Saluiam syluestrem appellant: &
nonnullæ officinæ, non nisi maximo errore, vt diximus supra, pro Eupatorio
vtuntur. Vfus foliorum cum floribus & semine. Officinarum
quarundam
error.

Scolopendriion. Vide Asplenon. Scolopendri-
um.

Scolopendria. Vide Phyllitis. Scolopendria

Scordium verum, magna Seplasiarum pars hætenus ignorauit, & pro eo, Scordium.
magno errore, Allij syluestris radice vsæ sunt. Iam hunc errorem omnes fere
abiecerunt. Foliorum cum floribus vsus est. Error Sepla-
siarum.

Semperuiuum plurima habet genera. Seplasiæ maiorem, & minorem fœ- Semperuiuum.
minam maximè vsurpant. Folijs autem cum floribus vtuntur.

Senecio. Vide Erigeron. Senecio.

Serpyllum nomen vetus retinet. Coma cum floribus utilis est. Serpyllum.

Seris. Vide Intybum. Seris.

Sisymbrium simpliciter, officinis Balsamita nominatur, vt supra quoq; mo- Sisymbrium.
nuimus. Vtimur folijs cum floribus. Sisymbrium autem cardamine est, quod Balsamita.
vulgò & Seplasijs Nasturtium aquaticum dicitur. Vfus eius vt prioris. Nasturtium
aquaticum.

Sonchus duplex est, aspera & non aspera. Posteriore officinæ quædam pro Sonchus.
Endiuia vtuntur: quod ferendum erat, nisi idem quoq; medici nonnulli face- Medicorum
rent: quorum tanta est pertinacia & stupiditas, vt moniti etiam, imò de errore pertinacia.
conuicti, illum tamen deserere nolunt. Sciunt autem nunc fere omnes, Endiu-
iam appellationem deprauatam ex Intybo promanasse, vt indigni sint quos am-
plius moneas: imò qui errorem ne nunc quidem agnoscere volunt, hos perpe-
tuò cecos esse conuenit. Foliorum & florum vsus esse debet.

Solanum Seplasijs corruptè Solatrum nominatur. Hoc quum multarum sit Solanum.
specierum, duabus tantum, nempe hortensi, & altera quæ Halicacabus dicitur,
vtuntur. Hortensis folia duntaxat vsurpant. Halicacabi semen.

Spica nardi, & Spica simpliciter non est nisi radix quæ sub eo nomine passim Spica nardi.
in officinis medicorum venditur, vt alibi fusius monstrauimus. Sic verò est ap-
pellata, non quod reuera spica sit, & in caulium cacumine proueniat, sed quod
Spicæ formam radix hæc repræsentet.

B ij Spica

- Spica celtica.* Spica celtica, aliàs Romana dicitur. Eius effigies est in altero nostrorū Com-
mentariorum tomo.
- Spinachia.* Spanachia, vulgò Spinachia dicitur. Coma cum semine vtimur.
- Spina alba.* Spina alba Seplasijs & Serapioni Bedeguard, nominatur. Hodie pharmaco-
pœis ferè omnibus incognita: ideoq; fit vt alius aliam pro ea vsurpet herbam.
- Bedeguard.* singuli enim peculiarem propemodū habent Bedeguard, ita vt nonnulli etiā
eò infantiæ veniant, vt spongiolas quas syluestris Rosa profert, pro illa vtantur,
silentibus interea medicis, æquè, vt ipsi, imperitis. Germanicis Seplasijs con-
sultissimum erit, vt pro spina alba vtantur ea quæ passim apud nos prouenit, &
in altera nostrorum de Stîrpiū historia Commentariorum editione picta est,
quod illa sit vera Spina alba, & Dioscoridis descriptioni optimè quadret. vten-
dum folijs, semine, & radice.
- Spina arabica* Spina Arabica, vel Aegyptia Serapionis & officinarum est Sucaha, vt con-
Sucaba. ferenti vtrinq; descriptiones & facultates sole clariùs patet. Est autem Spina
Arabica hodie incognita, ideo eius succedaneo vtendum: quod quale sit, suo
infra indicabimus loco.
- Stichas pere-* Stœchas vel Stichas duplex est: vna cæruleis, altera purpureis floribus, vt
grina. alibi monstrauimus. Priore Seplasiæ pro Stichade Arabica vtuntur, quum ta-
Arabica. men neutra esse Arabica videatur. Arabica namq; modò Auicennæ creden-
dum sit, semine destituitur. Singulae autem iam dictæ suis in spicis semen pro-
ducunt. Sunt tamen legitima Græcorum Stichades, & quidem nobis peregrina.
Præter enim has duæ aliæ officinis medicorū vsitatae sunt, quarum altera
- Spica nardi.* Spicanardi appellatur, altera verò Lauandula. Plurimam in medendo efficaci-
Lauandula. am habent, ideoq; in vsu medico minimè contemnendæ.
- Stichas ci-* Stichas citrina officinis dicta, est Amaranti lutei species, vt alibi ostendi-
trina. mus.
- Millefolium.* Stratiotes millefolia, Seplasijs simpliciter Millefolium vocatur. Vfus est fo-
liorum cum floribus.
- Tamariscus.* Tamarix officinis Tamariscus appellatur. Vtimur folijs, cortice tum ligni,
Tamarix. tum radicis.
- Thymelæa.* Thymelæa hodie à paucis agnoscitur. Eius semen est granum siue coccum
Gnidium, pro quo tamen officinæ nostræ hodie fructu seu semine Daphnoïdis
vtuntur, vt supra quoq; monuimus. Eius effigiem alibi dedimus.
- Tithymali.* Tithymalus est multorum generum, quæ propemodum omnia alibi picta
Esula. legentium oculis subiecimus. Seplasiæ aliquot eius genera Esulas nominant.
Nicolaus tamen Myrepsus sic duntaxat Tithymalum Cyparissiam, non Pity-
usam, vt Matthiolum falsò censet, appellat, & interdum etiā eandem nominat
Chamæpityn, nulla alia haud dubiè de causâ, quàm quod magnam similitudi-
nem cum Chamæpity, quod ad foliorum formam attinet, habeat. Hodie Esula
minor vocatur.
- Polytrichum* Trichomanes Dioscoridis officinis Polytrichum nuncupatur. Magni vsus
& non contemnendi herba. Coma eius vtimur, quod floribus & semine va-
cet.
- Thymum.* Thymum nomenclaturam suam in Seplasijs retinuit. Coma cum floribus
vtendum. Putant pleriq; atq; falsò, Thymum vulgare esse Serpyllum sati-
uum.
- Vngula ca-* Tussilago officinis vngula Caballina nominatur. Folijs eius tantum vtun-
bällina. tur hodie medici. Flos enim eius fugax est, nec non nisi verno tempore compâ-
ret. Quum verò hoc tempore quo floret folijs adhuc suis destituatur, fit vt à
paucis tum cognoscatur.
- Verbascum.* Verbascum multarum est specierū, quas omnes alibi ostendimus. Seplasijs
Tapfus

Tapfus barbatus dicitur. Folijs & floribus vtuntur. Verbasculorum duo sunt genera, odoratum & non odoratum. Officinis herba paralyfis vocatur, & com-
ma, odorati maximè, ac floribus vtuntur.

Tapfus bar-
batus.

Verbascula.

Herba Para-

lyfis.

Verbenaca.

Verbena.

Error quo-

rundam de-

rectus.

Betonica.

Verbenaca est duplex, supina & recta. Supina officinæ tantum vtuntur, & Verbenam nominant. Vfus est foliorum cum floribus. Recta multa habet genera, quæ alibi monstrauius. Errant qui inter genera eiusdem recensent herbam quæ est Erysimum oleraceum, quod diffusè & ex professo in nostris de Stirpium historia Commentarijs monstrauius.

Vetonica, Seplasijs Betonica non coronaria nuncupatur. Duùm est generum, purpurea & alba. Purpurea officinæ tantum vtuntur. Foliorum cum floribus maximè vus est.

Viola purpurea seu nigra, siue Martia. Eius tum folijs, tum floribus in officinis vtuntur.

Viola.

Vitex. Vide Agnus.

Atq; hæ sunt stirpes quibus nostrates officinæ maximè vtuntur.

DE FLORIBVS.

Caput quintum.

Vsus autem priuatim in nostratibus officinis sequentium florum est.

Anethi. Vide in stirpibus.

Anethi.

Anthos vulgus medicorum, & pharmacopœorum posteriorum Græcorum exemplo, Rosmarini florem appellat. Vide Rosmarinus.

Anthos.

Balauftium syluestris Punice flos est, vt Cytinus fatiua, Theophrasto, Galieno, & Dioscoride testibus. Intelligunt autem prædicti autores per florem non solum foliola, sed & calycem qui pomum producit. Cuius quidem rei testis est lib. 23. cap. 6. Plinius, qui Cytinum primum huius pomi partem florere incipientis nominat. Et Galenus lib. 6. de Comp. medic. local. cap. 1. Cytinum interpretatur primogenitum punicum. Quare minus rectè Cornarius in suis super iam citatum locum commentarijs Galenum negligentia insimulat, quin potius diligentia tribuendum erat, quod hoc loco quid per cytinum intelligat, tam diserte explicare, & lectorem à confusione asserere voluerit. Per florem igitur Punice, & futuri pomi formam, & foliola quæ super calycem sunt, prædicti autores accipiunt. Plinius verò florem ipsum tam fatiua, quam syluestris nondum apertum, & qui foliola rubra nondum ostentat, Cytinum nominare videtur. Balauftium autem foliola rubentia quæ iam ex calyce eruperunt. Plinium sequuntur recentiores & nostræ ætatis medici in vniuersum omnes, qui per balauftium cuiusuis mali punice florem intelligunt, contra quàm Græci, qui syluestris duntaxat punice florem ita nominant. Retinuit itaq; flos ille in officinis medicorum veterem nomenclaturam.

Balauftium.

Cytinus.

Galenus à

Cornarij ca-

lumnia de-

fenfus.

Betonica coronaria. De qua capite præcedenti diximus. Vfus est quoque florum alterius Betonice, quam Cestron Græci vocant.

Betonica co-

ronaria.

Cestron.

Buglossi.

Cichorij.

Chamameli.

Croci.

Buglossi. Borriginem Seplasiæ appellant, vt antea monstrauius.

Cichorij. Vide Intybum.

Chamameli. Camomillam officinæ medicorū nuncupant. Vide Anthemis.

Croci. Optimus autem ad medicamenta Coryceus, recens, oblongus, integer, plenus, non fragilis, flauissimus, & odoratissimus. Hodie primas tenet Vienensis.

Cyani. Frumenti florem officinæ appellant. Eius duo sunt genera, fatiua scilicet & syluestris, vt alibi docuius.

Cyani.

Echij. Buglossam Seplasiæ nominant, vt præcedenti capite dictum est.

Buglossæ.

B iij

Ephe-

Ephemeris non letalis. Lilium conuallium. Ephemeris non letalis, quod vulgus medicorum & officinae illorum Lilium conuallium, & Germani nostri Mañ florem nuncupant. Quidam sciolus, quem indignum vt à nobis nominetur censemus, nuper alteram Polygonati speciem pro Ephemero, non letali multorum risu, produxit. Matthiolus putat inter Ephemeris genera numerandum haud esse, qua de realibi multa diximus, et ipsius opinionem confutauimus.

Epithymum. Arabum & Græcorum Epithymum vnum & idem. Epithymum Græcorum & Arabum vnum & idem est. Hallucinantur itaque plurimū, qui Dioscoridis aliorumque Græcorum Epithymum, ab eo quod Arabes pingunt, & hodie in officinis vsurpatur, diuersum esse putant. Quippe vtrunque capillamentum Thymi est. Esse autem vnum & idem vtrorumque Epithymum, principio facultates quas illi tam Græci, quam Arabes tribuunt, liquidò monstrant. Ex æquo enim huic pituitam atramque bilem per inferna ducendi vim inesse tradunt. Præterea descriptio Epithymi quæ est apud Dioscoridem satis testatur, non esse ipsum ab Arabum Epithymo diuersum. Is namque Epithymum suum à Romanis inuolucrum vocari scribit: quod quidem nomen ei quo in officinis vtimur, & ab Arabibus, præsertim Serapione, & Mesues filio, pingitur, optimè quadrat. Nam rubrum est capillamentum, quod Thymi flores, inuolucrum instar, ambit, quale etiã in alijs herbis, Thymbranimirum, quod ob id Græcis ἐπιθουμῶρον dicitur, & in lino, quod posteriores Græci priuatim Cassutham, nostri Cuscutam vocant, inuenitur. Denique Dioscorides Epithymum habere inquit capitula tenuia, leuia, caudas capillorum modo obtinentia: quæ certè singula indicia communis vsus & Arabum Epithymo pulchrè conueniunt. Quare vt diuersum ab eo sit, fieri nequit. Sed ijs quæ diximus quispiam forte reclamabit, & Dioscoridis auctoritatem opponet, qui disertè ait Epithymum Thymi esse florem. Quod si verum est, vt nemo inficias ire poterit, ab eo quod Arabes describunt diuersum sit necesse est, qui non esse Thymi florem, sed eius potius inuolucrum memoriæ prodiderunt. Cui ita respondemus, rectè quidem Dioscoridem statuere Epithymum esse Thymi florem, siquidem florem ille appellet, non id quod propriè Thymi flos dicitur, sed id quod crinium vel cinnorum modo capitula Thymi ambit, ac florum quadam imagine comat capillamentum. Hincque adeò factum est, quòd non contentus fuerit simpliciter florem nominare: sed adiicit, atque perspicuè explicat, quale id sit quod Thymi capitula cingit, aut quod flores Thymi inuoluit & ambit: nempe capillamentum aliquod Cassutham referens. Vnde omnibus palàm fit, Epithymum non solum capillamentum esse quod Thymi flores cingit, sed etiam ipsos flores, tam Thymi, quam capillamenti, qui vnà quum capillamentum illud tollitur, decerpuntur. Cuius rei testis est Auicenna, qui lib. 2. cap. 229. Epithymiū hisce verbis describit: Est, inquit, semen, & flos, & stipites parui contracti. E quibus sane verbis manifestum omnibus fit, Epithymum esse capillamentum seu inuolucrum quod simul flores, semen & summitates stipitis seu coliculos Thymi in se complectitur. Id quod confirmat maximè, quod nunc pharmacopœi etiam Epithymum eiusmodi afferant, quod Thymi folia, flores, & semen sibi admixtum habet. Vt rectissimè Dioscorides capillamenta illa flores Thymi ambientia & cingentia, atque florum quadam imagine comantia, Thymi flores dixerit, capillamenta scilicet ipsa floribus connectens, vt qui à capillis illis separari nequeat, & vnà vt cum eis decerpantur necesse sit. Quapropter rectissimè fecit Galenus quòd Epithymo facultates Thymi assignat, quanquam efficaciores. Nec obstat nostræ sententiæ, quòd Plinius lib. 26. cap. 8. duo Epithymi genera esse statuat. Nam is, vt post eum multi quoque alij, Dioscoridis locum non rectè intellexit, quemadmodum copiosissimè tomo primo nostrorum de Stirpium historia commentariorum diximus. Sed hæc de Epithymo in præsentia dixisse satis sit.

Genistæ

Obiectio alia dissoluta.

Genistæ nostratis, quâ corrupta nonnihil voce Seplasiæ Genestam vocant, flores pharmacopœos habere oporteret. Sed tanta est multorum negligentia, ut illos planè negligant, nec inter reliquos flores locum obtinere patiantur. Utuntur enim eius duntaxat semine.

*Genistæ.
Pharmacopœorum negligentia.*

Iunci odorati, Squinantum barbari nominant, flores in Seplasijs nostratis haud prostant. Eius enim duntaxat culmos venales exponunt.

Iunci odorati

Lauandulæ. vide Stœchas.

Lauandulæ.

Leucoiorum luteorum. Cheiri nuncupant officinæ. Vide supra.

Cheiri.

Liliorum alborum, quidem flores vsurpant Seplasiæ, aliorum nequaquam.

Liliorum alborum.

Maluæ syluestris floribus vtuntur maximè.

Maluæ.

Meliloti, cuius multa esse genera constat, ut alibi diximus. Officinæ prope modum omnes, flores Loti syluestris pro Meliloti floribus venales exponunt, quum potius earum herbarum floribus illis ad conficienda medicamenta vtendum esset, quas in altero nostrorum de Stirpium historia commentariorum tomo primam, & quartam speciem fecimus. His enim leuis quædam astrictio inest, quam in Meliloto veteres requirunt, quum contra Lotus syluestris nullam prorsus habeat, acrisq; magis sit. Græcorum succedanea, quorum nonnulli falso autorem esse Galenum sibi persuadent, quod multa in ijs non satis commodè pro alijs substituta sint: inter succedanea Meliloti referunt Lotum syluestrem: quod non alia de causa fecerunt, quam quod concoquendi & discutiendi facultatem, perinde atq; Melilotum, habeat. Quasi verò solas has facultates Melilotum, & non etiam illis coniunctam adstrictionem, qua Lotus syluestris prorsus destituitur, obtineat. Atq; ea haud dubiè causa est cur hæcenus etiam officinæ ea pro Meliloto vsæ sint. Quum autem habeamus aliam herbam quæ præter iam dictas tertiam etiam habeat, nempe adstrictoriam facultatem, necesse est ut illa vtantur. Præstaret tamen eas prima specie vt, si eius copia haberi posset.

Meliloti.

Galenus non est autor græcorum succedaneorum.

Melissophylli, officinis Melissæ. Vide supra.

Melissophylli.

Nymphææ, Seplasijs Nenupharis. Facultatis tamen florum eius Dioscorides & Galenus priuatim non meminerunt, quod eandem quam semen & radix facultatem habeant. De illorum itaq; sententia semine potius, & radice medicis vtendum erit, quæ, ut ijdem testantur, refrigerandi & exiccandi potestatem obtinent. Arabes contra floribus esse vtendum præcipiunt, illisq; refrigerandi in tertio, in secundo autem humectandi vim tribuunt. Atq; hos quidem flores quarta species Nenupharis producit, quando quidem illi præter binas quas Græci commemorant, duas alias recensent. Ut hinc constet, eam Nymphæam, cuius flores humectare Arabes memoriæ prodiderunt, non esse Nymphææ speciem, sed herbam ab ijs diuersam, & hodie omnibus incognitam. Quapropter toto cælo errant nostri temporis medici, quod suis Nymphæis, quæ sunt Græcorum, humectandi etiam facultatem assignant. Ita Arabum scripta sæpè numero errandi occasionem medicis præbent. Et mirum planè est, Serapionem etiam inter Nenuphares suas quæ frigida & humida sunt, numerare, quam calidam esse, & tenuium partium scribit. Adeò nihil est in vniuersa Arabum doctrina certum ac solidum. Decebat autem Serapionem huic tertiæ Nenuphari vt peculiare nomen imponeret, aut ita designatione aliqua perspicua illam declararet, ut à cæteris dignosci posset. Quod quum non fecerit, non temerè hoc Serapionis institutum admiratus sum. Quanquam magis miret, Matthiolum tam nullius momenti rationibus Arabibus patrocinari ausum fuisse.

*Nymphææ.
Nenupharis.*

Medicorum nostri temporis error.

In Arabum doctrina nihil certum ac solidum.

B iij Origani,

- Origani. vide supra.
- Perficorum.* Perlicorum floribus subducendialuum vim inesse, experientia compertum est. Excipiuntur Saccharo, vt aliarum quarundam herbarum flores.
- Prunella.* Prunellæ, cuius multa esse genera constat, vt alibi diximus, flores veteribus innominati, aut saltem neglecti fuerunt.
- Rosarum. vide supra.
- Anthos.* Rosmarini, anthos officinis, recentiorum Græcorum exemplo nominatur.
- Sambuci.* Sambuci, omnibus noti.
- Scabiosæ.* Scabiosæ vocatæ multa sunt genera. Herba in vsu medico minimè contemnenda.
- Spartum à Genista distat.* Sparti, quod à Genista distat, id quod omnes sciunt quibus vtracq; stirps visa est, imò vtriusq; pictura, quam alibi exhibuimus, planissimè vtracq; esse diuersas demonstrat. Spartum folijs ferè destituitur, Genista verò multifolia existit.
- Stichadis.* Stichadis. Suprà.
- Verbasci.* Verbasci. vide supra.
- Herba paralytici.* Verbasculi odorati, Seplasijs herba paralytici, vt supra est ostensum.
- Violarum.* vide supra.
- Agni casti flores.* Viticis, officinis Agni casti. Vide supra.

DE SEMINE.

Caput sextum.

- Semen.* Semen à fructu differt, perinde atq; contentum à continente, seu potius veluti pars à suo toto. Quod exemplo clarius euadet. Pomum & pyrum, item perlicamala, arborum fructus sunt: nuclei autem in medio fructuum reperti, femina. Pari ratione cucumer, cucurbita, pepo, & id genus alij fructus sunt, quibus plurimalata & conspicua insunt semina. Semen autem Græcis propriè *σπέρμα* dicitur. Crebrò tamen Dioscorides & Galenus *καρπύου* etiam vocant. Quare diligenter considerandum quando fructum, & quando semen significet. In Seplasijs autem nostratibus magna ex parte sequentium vsus est seminum.
- Fructus.*
- σπέρμα. καρπός.*
- Althea.* Althea.
- Ammi.* Ammeos, cuius iam multa cognoscuntur genera. Quod autem inter illa legitimum sit, ex nostris de Stirpium historia Commentarijs descendum erit, nempe id quod paruum nominatur, & odore suo Origanum refert.
- Amomum.* Amomi semen in omnibus officinis desideratur. Quod enim sub Amomi nomine prostat, eius herbæ semen est, quam nos Petroseliní Macedonici non quidem eius quam officinæ ita vocant, vt mihi falsò Bernardus Dessennius Cronenburgius affingit, quum ne per somnium quidem mihi in mentem venerit, sed eius potius cuius iconem in commentarijs meis de stirpium historia subieci pro vero Petroselino. Et si non omnes officinas vno & eodem semine pro Amomo vti scio. Non autem semine Amomi priuatim vli sunt veteres, vt ex Dioscoride satis constat, sed toto frutice, ligno scilicet vel furculis eius cum semine seu fructu vuis simili. Interdum etiam solis racemis, vt liquet ex lib. 9. Galeni *κατὰ τόπους* cap. 3. & lib. 7. *κατὰ γένος* cap. 9. Quum itaq; vero Amomo destituamur, succedaneo eius in componendis medicamentis vtendum erit: quod, quale sit, suo monstrabimus loco. Non esse autem Rosam Hierichontis, hinc maximè liquet, quòd illi vt Amomo non insit origani odor, nec acris sapor. Quare Acoro vero, pro Amomo vtendum erit,

Anethi.

- Anethi.
 Anisi.
 Apij fatiui, quod est Petroselinum vulgare, vt alibi multis argumentis ostendimus. Errant igitur pharmacopœi, quod pro Apij veri semine, alterius cuiusdam, nempe Elaoselini, semen vsurpant. *Apium fatiuium.*
Error Seplasiarum.
- Aquilegiæ.
 Asparagi, officinæ abiectioe primæ literæ Sparagi fatis ineptè nominant. *Asparagi.*
 Atriplicis, cuius multas esse species constat, quas omnes alibi indicauimus. *Atriplicis.*
 Vtuntur hortensis maximè semine.
 Brassicæ, Caulem officinæ vocant. Cuius itidem multa esse genera alibi diximus. *Caulis.*
- Cari, carei, & caroi, Seplasiæ Carui semen appellant. *Carui.*
 Cannabis. *Cannabis.*
- Cardamomi. Duplex est autem Cardamomum, vnum quidem Græcorum, id nimirum quod Dioscorides & alij Græci describunt. Id autem Serapioni & alijs Arabibus Cardumenum vel Cordumenum dicitur, id quod ex vtrorunq; collatione fit manifestissimum. Hoc hodie desideratur, & Seplasijs incognitum & inusitatum est. Alterum, quod Serapioni Sacolla nominatur. Cardamomum autem Auicennæ & Sacollam Serapionis esse eandem rem, vtriusq; descriptiones inter se collatæ monstrant. Digerunt verò Arabes suum Cardamomum in duo fastigia, maius scilicet ac minus. Maius, appellant cuius semen Ciceris amplitudine grandescit, & quod fractum intus granula alba, angulosa, & odorata, gustu suo mordaci linguam vellicantia, habet. Minus, in inuolucris suis semina lentis magnitudine obtinet, minore odoris fragrantia. Seplasiæ Arabum imitatione itidem duo Cardamomi genera faciunt. Vnum maius, quod in siliquis concipit semina triangula, colore fusca, gustus acerrimi, sine vlla adstrictione. Granum paradisi vocant: Nicolaus Myrepsus Menegetam. Ad quam sanè appellationem alludentes Hispani Malagretam, Itali Melligertani vel Meleglettam, quod scilicet à regno Melliaduehantur, nuncupant. Minus itidem in siliquis flauis semē continet angulosum, colore ex terreo flauum, quod illa simpliciter Cardamomum nominant. Vnde perspicuum euadit, officinarum Cardamomum non esse Dioscoridis. neq; enim densa sunt & ad frangendum contumacia, nec in gustu vllam amaritudinem relinquunt. Vtrunq; autem ad Cardamomum maius Arabum magis, etsi per omnia non respondens, referendum esse videtur. Nam siliqua in qua concipiuntur Ciceris nigri magnitudine grandescit, granaq; intus angulosa, mordacitate sua gustum vellicantia continet. Minore autem prorsus carent, quod non est nisi id quod Actuario, & alijs recentioribus Græcis Capsicon, vulgò piper Indianum appellatur, quod alibi abundè satis ostendimus. Eo igitur rectè pro Cardamomo minore deinceps vtentur Seplasiæ. *Cardamomū duplex. Græcorum.*
Arabum.
Sacolla.
Cardamomū Arabum geminum.
Maius.
Minus.
Cardamomū officinarum.
Maius.
Granum paradisi.
Menegeta.
Minus.
- Cepæ. Sunt autem eius aliquot genera, quæ alibi indicauimus. *Cepa.*
- Ciceris rubri & nigri. *Ciceris.*
- Cici, quod latinis alio nomine Ricinus dicitur. Arabes Cheruam, barbari & officinæ Cataputiam maiorem vocant. Quapropter in compositionibus Arabum & recentiorum pharmacopœi pro Cherua & Cataputia maiore Ricini semine vti debent. *Ricinus.*
Cherua.
Cataputia maior.
- Cicutæ, quo certè non sine capitali errore in plerisq; compositionibus pro Rutæ semine vtuntur officinæ, vt supra quoq; in Ruta diximus. Errant verò etiam in eo, quod pro Cicutæ semine, Cicutariæ alterius vsurpant semen, vt supra quoq; diximus. *Officinarum error in Cicutæ.*
- Citrei

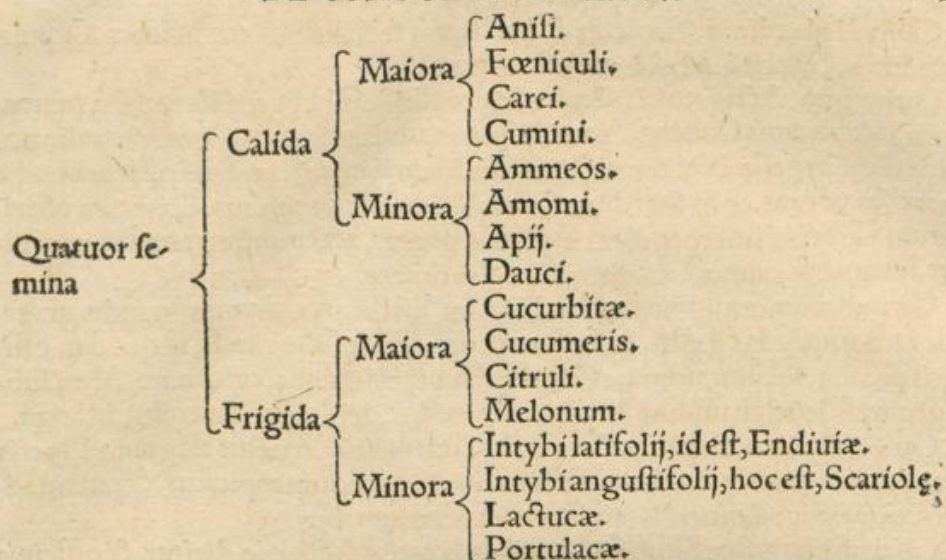
Citrei

- 22
- Citrus.* Citrei mali, Citri Seplasiae nuncupant.
Cartamis. Cnici. Cartami. Vide supra.
 Coriandri quod omnibus notum est.
- Cotoneorum.* Cotoneorum, cydoniorumue.
Granum tinctorium. Coccus baphica, vel coccum baphicum, id est, granum tinctorium, infecto-
 riumue. Arabes Karmes vel Chermes & Alkarmes nominant. Nihil autem est
 granum tinctorium nisi baccula, lenticulae, amula, ramis adnata licis coccife-
 ra. Caeterum Granum tinctorium communis vsus, & quod hodie in officinis
 prostat, non est id quod a Dioscoride pingitur. Nam hoc nullam lentis faciem,
 ut Dioscorides asserit, refert. Videtur itaque esse granum quod ad radices qua-
 rundam herbarum, maxime Pimpinelle reperitur, ex cuius medulla tenues,
 formicae instar, vermiculi exoriuntur: argumento quod hoc inane intus de-
 prenditur. Hoc rustici in pluribus Italiae locis colligunt. Huius meminisse
 apparet Plinium lib. 24. cap. 4. ijs verbis. Est autem genus Cocci in Attica ferè
 & Asia nascens, celerrime in vermiculam se mutans, quod ideo Scolecion, qua-
 si vermiculosum, vocant improbantque. Caeterum granum hoc paruum obscu-
 re rubrum siue puniceum, non solum ex Italia, sed & alijs regionibus, nempe
 Thuringia, Polonia, & Occidentalibus plagis ad nos affertur. Officinis gra-
 num tinctorum appellatur. Huius grani duae sunt partes: altera interior seu
 medullaris, melior ac praestantior, quam nonnulli Grani tinctorij pulverem
 nominant: altera exterior corticosa, quae longè priori est inferior. Eximie con-
 fert hoc granum mulieribus abortientibus, cum pari Thuris pondere in potu
 sumptum.
- Granum Cnidium.* Coccon gnidium, seu granum Cnidium, Seplasijs Coccognidium compo-
 sita dictione vocatum, semen est Thymelaeae. Hallucinantur plurimum phar-
 macopoei qui pro eo vtuntur Daphnoidis semine, ut supra quoque in dictione
Error Seplasiariorum. Thymelaeae monuimus.
- Cucurbita.* Cucurbitae, cuius tamen apud veteres nulla fit mentio.
Cucumeres. Cucumerum omnis generis, quae singula ferè alibi ostendimus. Inter ea Ci-
 trulus etiam appellatus Cucumer continetur.
 Cumini satiui. Nam sylvestris nullus est in officinis vsus.
- Daucus.* Dauci veri. Quod non temere adijcimus, quia magna pharmacopoeorum
 pars Staphylini erratici semine, quanquam nullo errore, pro Dauco vtatur.
- Eruca.* Erucae verae. Nam raro etiam officinae legitimae Erucae semen vsurpant, imò
 pro ea Sinapis quodam genere vtuntur, quod in nostris de Stirpium historia
 Commentarijs latius monstrauius.
- Orobus.* Erua, Orobum Graeca quidem nomenclatura Seplasiae nuncupant. Estque
Eruum. duplex, candidum & rufum. Neutrum hodie cognoscitur a nostratibus phar-
 macopoeis. Non enim est hoc semen quod pro eo aliquot annos uti coeperunt:
 Ochri enim & Lathyri semina esse constat, ut alibi monstrauius. Errant ta-
 men omniu maxime qui pro Eruo seu Orobo sylvestri vicia, & Aphace vtun-
 tur. Afferunt iam aliud semen pro Orobo Siculo, quod ipse Cicerculam esse
 potius arbitror. Proinde pro vero Eruo tantisper, dum in noticiam pharmaco-
 pœorum venerit, eius succedaneo vtendum erit. Quod quale sit infra in catalo-
 go succedaneorum quaerendum erit.
- Foeniculi.
 Foenigraci.
 Fabarum.
 Genistae.
- Hippofelinum.* Hippofelini, quod falso Seplasiarij pro Petroselino Macedonico vsurpant.
 Nicolaus

- Nicolaus Myrepsus Macedonifium appellat: vnde haud dubie Macedonici Petroselini nomenclatura qua hodie vtuntur promanauit.
- Halicacabi, officinis Alchachengi vocatur, vt supra quoque diximus. *Alchechengi*
- Hordei.
- Hyoscyami albi & flauī. Seplasijs barbara & inepta voce Iusquiami semen nominatur. *Hyoscyami.*
- Intybi fatiui vtriusque, Endiuia & Scariolae officinis semen appellatur. Vide Intybus. *Endiuia & Scariolae.*
- Lactuca. Supra.
- Lathyrus, quod Seplasijs Cataputia minor dicitur. *Cataputia minor.*
- Laureolae, non sine magno errore rerumque confusione, officinis Coccognidium vocatur. *Laureolae.*
- Lens, notum omnibus semen.
- Ligusticum vel Libypticum verum nostratibus officinis adhuc incognitum est. Nam Leuisticum illis nuncupatum non esse veterum Ligusticum, omnes deprehendent, qui illud cum Ligustici descriptione conferre volunt. Neque est, vt plerique censent, Smyrnium, propterea quod Brassicae semen simile haud habeat: sed est Dauci genus, vt alibi abunde ostendimus.
- Linguae auis, fraxini est semen, vt in nostris de Stirpium historia Commentarijs indicauimus. *Lingua auis.*
- Lini. Vide supra.
- Lithospermon geminum est, fatium & syluestre. Satiuum iterum est duorum generum, maius & minus. Maius Lachrymam Iodoci nominant. Minus, Miliū solis Seplasijs & medicis nuncupatur. Hoc solum hodie vsitatum est, & a syluestri, quod nigrius est, variat. *Lachryma Iodoci. Miliū solis*
- Lupini. } Retinent suas appellationes.
- Maluae. }
- Maioranae. Vide Sampfychum.
- Melonum inter Cucumeris genera recensetur. *Melonum.*
- Myrti. Seplasiae myrtillorum semen appellant. *Myrtilli.*
- Nasturtij, omnibus notum.
- Nigellae tria sunt genera, vt alibi diximus. Vtuntur duorum seminibus officinae. Lutea enim nigella illis incognita est. Gith Barbari Nigellam nominant.
- Haecenus maximo errore pharmacopoei semine cuiusdam stirpis quae in segitibus nascitur, & a nonnullis Pseudomelanthium, a nobis autem Lolium putatum, & adulterinum nominatur, vsi sunt. *Pharmacopoeorum error.*
- Ocymi, Seplasijs Basilici nuncupatur. *Basilicum.*
- Oxalidis, officinis Acetosae dicitur. *Acetosa.*
- Orizae, Seplasijs detrita vna litera Rizae nominatur. *Riza.*
- Orobi. Vide Eruum.
- Paoniae. Gemina est maris & foeminae discrimine. Officinis nostratibus foeminae duntaxat semen vsurpatur. *Paonia.*
- Papaueris albi & nigri.
- Palmularum nuclei, officinis Dactylorum ossa dicuntur. *Dactylorum ossa.*
- Petroselini, Seplasijs Apij semen vocatur. Vide Apium. *Apium.*
- Personaciae, officinis Bardanae semen appellatur. *Bardana.*
- Pastinacae syluestris, Seplasiae pro Dauci vtuntur semine. *Pastinacae syluestris.*
- Plantaginis vtriusque. *Plantaginis.*
- Portulacae vtriusque.
- Rapi.
- Rapha.

- Raphani.
Cataputia maior. Ricini, officinis Cataputiæ maioris dicitur semen. Vide Cici.
Anthera. Rosarum, officine id genus seminis Antheram nominant, atqui falso. Antheræ namq̃ medicamentum est compositum ad oris morbos accommodum.
Error medicorum & pharmacopœorum. Decipiuntur itaq̃ medici & pharmacopœi, qui putant semen rosarum esse id croceum quod capillamentis insidet, quum semen in capite sit. Caput autem est globulus ille ab inferiore florum parte, quem si aperias, re quadam quasi lana plenum videbis. Huius capitæ exterior cortex ubi maturuit, rubescit, & semen ipsum ambit.
Caput rosarum.
Sumach. Rhois. Seplasiæ Sumach appellant.
Bruscus. Rufci, officinæ vnius literæ adiectione veterem appellationem deprauantes, Brusci semen nuncupant.
Harmel. Rutæ syluestris, officinis & Arabibus Harmel dicitur. Vide Ruta.
Lumbricorum semen. Santonici, Seplasiæ lumbricorum semen vocant.
 Saxifragæ albæ, quam veteribus incognitam putamus, semine iuxta radices proueniente, non eo quod in cacumine caulium producitur, officinæ vtuntur.
Scilla. Scilla, officinis Squilla, qua quidem voce Varro quoq̃ in libris suis de re rustica vsus est, ne quis barbaram esse vocem suspicetur. Scillæ autem inter semina mentionem facimus, quod Dioscorides eius seminis in medicina aliquem esse vsu memorie prodiderit.
Siler montanum. Sefeli, Seplasijs Siler montanum nominant. Semen verò illud quod sub Sileris montani nomine in officinis medicorum prostat, non est Sefelis Mafsiliensis semen, quod acrimonia omni destitutum sit. Dent igitur operam vt verum habeant pharmacopœi, aut loco eius Ammi verum vsurpent. Cæterum Sefelium generum est: Mafsiliense, Aethiopicum, & Peloponnesiacum. De quibus alibi copiose diximus.
Sesaminum. Sesami. Officinæ vnius syllabæ adiectione veterem nomenclaturam deprauantes, Sesaminum appellant.
Officina Sinapi & Eruca semen confundunt. Sinapi. Seplasiarij Sinapi & Erucæ semina inter se confundunt. Vide quæ supra de Eruca annotauimus.
Staphisagria. Thlaspi. Staphidis agricæ siue vua syluestris, officinis Staphisagriæ semen decurtata appellatione vocatur.
 Thlaspi, quod duum est generum, nostrates officinæ ignorant. Historia eorundem & pictura est in altero nostrorum de Stirpium historia Commentariorum tomo.
Tritici. Vrtica. Seplasiarum error. Tritici, omnibus notum.
 Vrticæ. Seplasiæ propemodum omnes semine eius vrticæ quæ apud nos passim in sepibus prouenit vtuntur, quum ad medicamentorum compositiones eius potius quæ vera est, & Romana hodie nominatur, semen, quod Linum prorsus, nisi minus esset, refert, vsurpare debent, quod alibi quoq̃ fusius monuimus.
Agnus. Bombacum. Cotum. Viticis. Vide Agni.
 Xyli, barbaris & officinis Bombacis, Bombacijs, & Bombasi, item Coti semen dicitur. Historiam vniuersam in altero nostrorum de Stirpium historia Commentariorum tomo reperient studiosi.
Spelta. Zeæ, Seplasijs Speltæ.
 Ex ijs qui ordine iam commemorauimus seminibus nonnulla vulgus medicorum, & officinæ peculiaribus donarunt appellationibus. Nam aliqua calida maiora, alia minora: nonnulla item frigida maiora, alia minora nominant: & singula quaternario sunt complexæ numero, in hunc modum,

Quatuor

DE FRUCTIBVS.

Caput septimum.

Fructus est ea stirpis pars, quæ carne constat & semine. Sæpe quoque pro semine ipso sumitur, ut dictum est in eo quod præcedit capite. In officinis autem sequentium maximè vsus est.

Amygdala dulcia & amara. Probantur flauissima, plena, integra, non contracta, nec erosa, tamen leuia, intus albissima.

Anacardium Actuario, & recentioribus Græcis appellatum: veteres enim eius non meminerunt: fructus est arboris cuiusdam Indiæ, cordi auiculæ non dissimilis: vnde nomen putatur illi esse inditum. Nomen in officinis non nihil immutatum Anacardi retinuit. Germanis quod pediculorum effigiem exhibet *Elephantenlaus* nominatur. Sit plenius, habilis, fuscum, resina in cortice multa, acri, nigra, nucleo intus albo, quo in melle cocto fit, mel anacardinum, ad hunc quidem modum. Anacardiæ seorsum trita in aceta iustæ quantitatis diebus septem perfunduntur, octauo die lento igne ad medietatem coquantur, & per linteolum colantur. Fæx remanens siccatur. In succo autem mel iustæ quantitatis ad spissitudinem coquitur.

Auellanæ. Laudantur graues, nucleo intus sonante.

Baccæ Iuniperi, Sepalsij, Grana Iuniperi appellantur.

Baccæ lauri, nomen vetus retinent.

Balanus myrepice, hoc est glans vnguentaria, Plinio lib. 12. cap. 21. Myrobalanum Arabibus Ben dicitur. fructus est arboris Myricæ similis, magnitudine Mesues filio teste, Auellanæ nucis, vel Pistaciæ referens, albo cortice, triquetro, fractu facili, nucleo intus conferto, & admodum pingui, è quo à putamine repurgato hodierno etiam tempore, quemadmodum ex amaris Amygdalis, exprimitur liquor, quo in preciosa vnguenta olei vice vtuntur. Oleum Balaninum Dioscoridi uocatur. Glans autem vnguentaria sit ampla, vetus, cortice leui, tenui, pleno, medullæ leui, pingui.

Caricæ ficus sunt passæ siue aridæ. Habentur præstantissimæ quæ in calatho spartaceo digitis aut pugnis vtrinque pressæ, sic illis mollitiæ suæ cedunt, vt mutuos partium dictarum motus sibi propè occurrentes sentias. Odore præterea sunt iucundo, non calorem putredinosum referente.

Cappares, ab officinis ineptè admodum Cappari vocantur.

C Calicu-

Fructus
quid.

Anacardium.
Mel anacardinum.

Grana Iuniperi.

Glans vnguentaria.
Ben.

Caricæ.

Cappares.

- Cupulæ glandium.* Caliculi glandium, Seplasijs & barbaram sectantibus medicinam Cupulæ glandium, Græcis *ὀμφακίδες* nominantur.
- Carpesium.* Carpesium, Actuário & Nicolao Myrepsio Combeba vel Compeba nuncupatur, Mauritanis Cubeba. Nam Actuarius disertè scribit, Combebas alio nomine dici Carpesia. Nec temerè diximus Mauritanis. Nam quas officinæ hodie Cubebas vocant, ab ijs sunt diuersæ, vt alibi diffusè docuimus. Cæterum officinarum Cubebæ sint corpulentæ, plenæ, graues, acres, minus tamen quàm piper, subamaræ, admodum aromaticæ, sub dulces.
- Carpobalsamum.* Carpobalsamum, id est, fructus Balsami. Sit flauum, plenum, grande, graue, odoratum, mordax gustu, & feruens in ore. Vnde suspicio est, id quod in officinis prostat, sub hoc nomine Carpobalsamum non esse legitimum. Nam subnigrum est, leue, euanidum, nec gustui mordax, deniq; parū aut nihil odoratū.
- Caryophyllum.* Caryophyllum, Seplasijs Garyophyllum dicitur, fructus est grano Piperis grandior fragiliorq; ex atro rufescens, in clauimodum capitatus, exertis in aduersum quatuor denticulis sese stellatim decussantibus.
- Casia fistularis.* Casia fistularis siue fistulacea, quæ nigra etiam Actuário dicitur, & officinis Casia fistula, veteribus indicta, recentioribus tantum Græcis & Arabibus medicis cognita fuit. Probat̃ur foris & intus nigra, ampla, collucens, grauis, plenior, & quæ concussa clausis intus granis non strepat, pulpa intus pingui, splendente, succulenta. De qua infra plura dicemus.
- Citrium.* Citrium, seu citreum siue medicum, & aureum malum, officinis Citrum appellatur. Inter Citrea mala numerantur etiam quæ ab auri colore Aurantia, vel vt vnus literæ detritioe Seplasia vocant Arantia, & Limones nominantur. Sint autem hæc omnia mala odore valido & iucundo, cortice tenui, raro, colore Limones pallido, Citria flauo, Arantia rubescente, quamuis viridia etiam per maturitatem inueniantur: carne intus multa, firma, & succo odorato, acido, interdum dulci, quandoq; ex vtriusq; misto.
- Cucumer.* Cucumeres hortenses varij sunt. Cucumeris agrestis, seu, vt vulgus medicorum vocat, asinini fructus præfertur absolutus & maturus, & virore deposito flauus, amarus. Ex quo succus, quem Elaterium vocant, extrahitur, ad modum à Dioscoride præscriptum.
- Cydonia.* Cydonia, vel cotonea, Seplasijs Citonia sint bene habita, flauescencia, & odorata.
- Colocynthis.* Colocynthis, officinis Coloquintis corrupta voce nominatur. Vtimur eius medulla cortice ablato. Hæc autem quanto leuior, tanto melior.
- Galla.* Galla, quædam immatura, Græcis *ὀμφακίτις* dicta. Quædam matura, Glans vnguentaria, vel Granum Ben. vide Balanus myrepsice. Glandes.
- Gossipium.* Gossipium, barbaris bombax & Cotum appellatur. vide Xylum.
- Malum punicum.* Malum punicum siue granatum, cortice seu corio integro, rufo, duro, & denso, graue, maturum, granis intus rubris, succo vinoso plenissimum.
- Myrobalani.* Myrobalani quinque generibus distincti, veteribus extra Dioscoridem, qui horum lib. i. cap. de palmameminit, & Arabicos Myrobalanos vocat, incogniti, recentioribus autem Græcis & Arabibus noti. Flauiluteiue, Seplasijs citrini dicti, multum in viride inclinant, densi, graues, ampli, cortice crasso, denso, os paruum complectente. Cepuli, officinis Chebuli vocati, ampli sunt: & quo maiores, eo meliores: subnigri, in rubrum inclinantes, aut ex fusco nigrescentes, & carnosi. Carulei siue nigri, Seplasijs Indi appellantur, solidi, magni, graues, sine ossibus, oliuæ figura. Empelatici, vel Empelici, officinis Emblici, graues, lapillorum penè figura, cute ossibus hærente, colore in cinereum languente. Beletzici Seplasijs Bellirici dicti, magni, graues, instar pyri rotundi. De ijs omnibus infra copiosius dicemus, Myrti

Myrtibacca, officinis Myrtilli. Laudantur recentes, plenæ, odoratæ, & bene nutrita. *Myrtilli.*

Myxa, & Myxæ, ac Myxaria Actuario, Græcisq; alijs recentioribus dicuntur. Seplafijs Sebesten. A mucoso autem lentore, quo abundant, Græcis appellatas esse Myxas constat. Acuminatæ sunt, parum rugosæ, graues, nigrae, carne multa ex rubeo nigricante, firmiore, glutinosa, dulci & subacida, esse prunorum inæquali, nucleo intus exiguo, dulci. *Myxa. Sebesten.*

Morum. Notus est fructus arboris, quam Morum celsi barbari vocant. *Morum.*

Nux cupressi, Latinis & Græcis pilula cupressi nominatur. Probatur perfecta, recens, ac mollis, seminis plena, etiam in ipsi hiatibus. *Nux cupressi.*

Nux Indica fructus est prægrandis, circinata rotunditatis, inuolucris, tectus, cortice primùm calloso herbarioq; intus villoso, tenui exterius tunica vestiente: qua extrita, solutus in capillamenta fatiscit, capaci subtus orbe duro lignoso, triplici foramine, concauo anfractu, grandi, nullis loculamentis interfecto, dulci intus quum recens est liquore: nucleo molli, candido, carnosum, quum inueterauit cartilaginoso. *Nux Indica.*

Nux moschata, vel myrepica, hoc est, vnguentaria, officinis muscata vocatur. Sit grauis, oleosa, odorata. Hinc est quod Symeoni Sethi odorata nux appellatur. Eius historia est in altero nostrorum de stirp. historia commentariorum tomo. *Nux moschata.*

Nux vomitoria, Seplafijs Vomica. Sic dicta quòd vomitum citet. Non est autem eadem cū Serapionis nuce vomica, quòd Auellana multo maior sit, nec nodosa, sed planè compressa, & hirsuta. Quum igitur Serapionis delineationi nux vomica officinarum non respondeat. Quum itaq; non eadem sit, nec quid sit, satis adhuc constet nux vomica officinis dicta, adeoq; eius vsus vix periculo vacet, non temerè illam deinceps ad conficienda medicamenta adhibere medici & pharmacopœi debent. Ac certè nulla iactura, huius vsu carere possunt. Prudenter itaq; fecerint, si ea abiecta, deinceps radicibus tertiae Aphaces speciei, quas Erdnuß Germani vocant, pro ea vsi fuerint, præsertim vbi vomitum mouere student. *Nux vomica.*

Nux pinea, officinis simpliciter Pinea nuncupatur. Sit plena, recens, & alba. Vitetur flaua, aut etiam pallida, oleosa, rancida. *Pinea.*

Nux pontica, prænestina. vide Auellana. *Auellana.*

Oliua melior magna, ovalis figura, pallida aut rufa, plena, solida, carne multa, densa, subamara & subdulci, osse intus paruo, longo, nucleum delicatissimum complexo. *Oliua.*

Oxyacanthæ vel Oxyacanthi bacculæ, Mauritanis & barbaris medicis Berberis nominatur. Est autem à Berberi officinarum diuersa, vt quibus vera Oxyacantha ignota est. Quæ autem sit vera Oxyacantha alibi monstrauimus. Ac debent deinceps pharmacopœi veræ illius Oxyacanthæ baccis vti, & non, vt hæctenus fecerunt, suæ Berberis, quæ est veterum Vua vrsa, vt in nostris de stirpium commentarijs copiosè docuimus. In penuria tamè Oxyacanthæ, baccarum Berberis fructu vti licebit. *Berberis.*

Oxyphœnix & Oxyphœnicon Actuario & alijs recentioribus Græcis dictus ab acido suo sapore, palmæ syluestris fructus est. Thamar Indus officinis vocatur. Sit subniger seu subfuscus, mollis, recens, pinguis, ex dulci acidus, & vinoso sapore.

Palmulæ, officinis Dactyli, à digiti figura dicti, fructus palmæ sunt. Probantur magnæ, flauæ, parum rugosæ, molles, plenæ tamen & carne intus multa, subdura, ad nucleum candicante, ad corticem rubescente, non pertusæ, non vermiculosæ, & quæ concussu nihil, aut minimum sonent, sapore vinoso. *Dactyli.*

C ij Piper

- Piper.** Piper trium est generum, longum, album, & nigrum, non in vna, sed diuersis stirpibus, secus ac Theophrastus, Galenus, Plinius, & Dioscorides memoria prodiderunt, natum. Siquidem piper rotundum in frutice gignitur. Hoc ubi Labruscæ vna modo pubescit, album nominatur. Vbi vero Octobri mense per maturitatem decerptum, & sub feruenti sole palmeis tegetibus expansum torretur quousq; nigrescat, & rugosum euadat, quod tridui plerumq; spatio fit, nigrum appellatur. Proinde piper rotundum albumue, & nigrum eiusdem fruticis sunt fructus, nec alia in re distant, quam quod hoc magis, illud verò minus est maturum. Longum autem alia arbores ferunt, quæ utiq; piperis sapore, oblongum aliquid producunt, compactilibus callis racematim coherentibus, veluti Ponticæ nucis iulum, quod Incolæ illic piper longum vocant, ut fufius tomo altero nostrorum de stirpium historia commentariorū docuimus. Cæterum longum piper, sit corpulentum, integrum, recens, linguam tardè, sed diu commordens. Candidum acrius est longo, & nigro, plenissimum, graue, non rugosum. Nigrum, quod iam à sole superassatum & exiccatum est, maius, cortice tenuiore & minus rugoso, graue admodum existit.
- Fisticum.** Pistacium, Sepalsiæ barbara, & prorsus inepta voce Fisticum appellant. Sit recens, nucleo intus herbaceo, sapore iucundo.
- Pruna.** Pruna fatiua multorum sunt generum. Inter ea, Galeno etiam attestante, Damascena cæteris præstant ad subducendam aluum. Probantur ampla, & plana, carne intus multa, succulenta, osse exiguo.
- Prunus syluestris.** Prunus syluestris arbor est, quem admodum alibi fufius monstrauimus, qui fructum profert quem vulgari more Prunulum & Pruneolum nominant. Germani nostri *Schlehen* sua lingua vocant. Idem affirmant, & nobiscum planè sentiunt, Ruellius, Iacobus Syluius, Euricius Cordus, Conradus Gesnerus, Musa Brasauolus, & quotquot nostra ætate de stirpibus aliquid memoriæ prodiderunt, vno dempto Cornario: cuius certè aduersus me furor eousq; progressus est, vt catenas nunc & compedes requirat: quas sanè illi iam dudum pro suis Nitris & Brabylis misissem, nisi me pigeret ac puderet cum eo conuicijs certare. Nam id genus certaminis mulierculas potius, quam viros doctrina exultos decet. Omisissis igitur contumelijs, erroneam eius opinionem de Poterio & Brabylis ea qualicet modestia detegemus, detectamq; subinde confutabimus. Is namq; non sine maxima temeritate, apertam, & omnium medicorum consensu comprobata veritatem impugnans, spinam illam quæ fructum *Schlehen* Germanis appellatum producit, Poterium esse contendit: ac rationibus nullius momenti fretus, hanc opinionem constanter tueri conatur, quarum hæc prima est. Dioscorides inquit, de Poterio inter reliqua spinarum genera tractat, igitur Germanis *Schlehendorn* dicta existit. Bella mehercle ratio, quasi verò necesse sit Poterion ideo esse *Schlehendorn*, quòd aculeatum sit, & inter spinarum generarecenseatur. Si enim hæc ratio procedit, quæ fit vt non Rhamnum, aut Paliurum dicamus esse *Schlehendorn*: vtrumq; enim spinosum esse constat. Sed ita colligit *Μαδενικώτατος*, si dijs placet, Cornarius. Non esse autem spinam *Schlehendorn* nominatam Poterium, non aliundè certius, quam ex eiusdem historia, quæ est apud Dioscoridem, probari potest. Is in primis, præter alia, in Poterio requirit spissam lanuginem, folia exigua, rotunda, florent paruum, fructum gustu odoratum & acrem, nullius vsus: quorum sanè indiciorum nullum in spina quam nos cum multis alijs doctis viris, & ex professo medicis, Prunum syluestrem appellamus, nec etiam eius fructu, reperitur. Siquidem in ea nulla apparet lanugo, nisi ea quam non rarò prætereuntes oues inuitæ rapientibus spinis & aculeis concedere coguntur. Folia præterea eius non sunt parua, & rotunda: sed propemodum eiusdem cum Pruni fatiæ folijs magnitudine,

Poterij delinatio.

dine, & oblonga. Neq; flos eius exiguus est, sed Cerasi floribus, qui satis magni sunt, æqualis. Et quod omnium maximum est, fructus eius neq; odoratus, neq; acris, multiq; in medicina vsus, ita vt omnes huius spinæ notæ reclamant Poterij historix. Quapropter furere, & mente destitutum esse oportet, qui Poterium esse **Schlehdorn** affirmare, omnibus reclamantibus notis, audet. Atqui Cornarius eam probationem qua docemus neq; facultatem, neq; notas Poterij conuenire spinæ & fructui quem **Schlehdorn** nominant, mirum in modum, tanquam prorsus absurdam, ridet & contemnit, quum tamen omnium testimonio nulla possit esse efficacior. Nam qua alia ratione ostendemus hanc stirpem hoc vel illo nomine esse insigniendam, quam quod omnes tum notæ, tum facultates quas illi veteres tribuerunt, ei conueniant? Quum itaq; Poterion eas notas quæ veterum testimonio in spina producente fructum **Schlehen** apparent, minimè habeat, ab ea sit diuersum est necesse. Deniq; quum fructus **Schlehen** dicti sint acervi, & odore destituti: Brabyla verò Poterij fructus, odorata & acris, vt hoc nomine diuersa esse fateamur necesse est. Sed vide miram Cornarij, dicam ne impudentiam, an improbitatem. Is enim vt errorem suum aliqua saltem ratione tegeret, aut imperitioribus fucum faceret. Dioscoridem *Ἀπριών* pro *σπυροῦ*, hoc est, acrem pro acerbo, dixisse nugatur. Verum quis vnquam credit Dioscoridem hos duos sapes inter se diuersissimos, & multo interuallo distantes, sic confudisse, vt alterum pro altero vsurparit? Verum qui apertam veritatem oppugnare studet, huic vt eiusmodi cōfingat nugas, necesse est. Pudeat igitur Cornarium, qui leonis sibi passim, non sine multorum risu, nomen vendicat, istius commentū, quod certè in puero ferulis plectendum esset. Non ignoramus quidem, Dioscoridem alicubi inappropriè vsus esse quorundam saporum nominibus: quod Galenus lib. 1. de Simpl. medic. facul. cap. 34. & lib. 11. capite de Pinguedine, testatum etiā reliquit: sed non est cur hinc colligamus id ipsum etiā in Poterij historia fecisse. Fatemur itaq; Dioscoridem adstringentium appellatione interdum ab usum fuisse: sed quod idem in acris fecerit, id constanter negamus. Aut producat vnum saltem locum quo huic rei fidē faciat, & victos nos esse confestim fatebimur. Atqui, fat scio, id ipsum nunquam facturum est, quod Dioscorides perpetuò acrium voce rectè sit vsus. Aut proferat nobis vnicum saltem fructum quem ille acrem esse affirmarit, qui gustantibus talis non fuerit? Nulli præterea radici ab eodem attributa est acrimonia, quam non simul etiā hodie gustu exerat: adeò vt Cornarij commentum omniū sit vanissimum. Et rectissimè fecerit, si deinceps non leonis, sed apri potius sibi nomen vendicet. Vt enim aper agros, prata, vineas quas ingressus est deuastat: ita Cornarius legitimas & omnium consensu approbatas optimorum autorum lectiones perturbat, & magna temeritate vastat & immutat. Atq; hætenus Brabyla non esse fructus quos **Schlehen** appellant, liquidò nos monstrasse confidimus. Vt mirari subeat Bernardi Dessennij stuporē, qui audet me falsò traducere, quasi Brabyla esse fructus Prunorū syluestrium dixerim, quum id ne per somnium vnquam mihi in mentem venerit. Sed ij lapsus frequentes admodum sunt in ijs, qui ex aliorum scriptis, parum rectè intellectis, omnia corradunt, vt & ipsi in scriptorum numero esse possint. Eiusmodi certè est hic Dessennius, qui nihil aliud suis annotationibus consecutus est, nisi compilatoris nomen, quando quidem nullo iudicio omnia in vnum fascem ex alijs corraferit, & lectori miras tenebras offuderit. Nunc reliquum est, vt eos fructus esse pruna syluestria doceamus. Prunos autem syluestres principiò esse spinarum genera, præter omnium propemodum hodie viuentium medicorum consensum, Columella disertè admodum testatur. Prunum præterea syluestrem Virgil. lib. 4. Geor. vocauit spinum, vbi ita cecinit:

Cornarius
aper rectius
quam leo
diceretur.

Schlehen
sunt pruna
syluestria.
Dessennij
stupor.

C ij Spinus

Spinos iam pruna ferentes.

Atq; hinc factum est, ut Germani hanc spinam sua lingua *Schlehdorn* nominarint. Neq; sanè temerè: plurimus namq; huius in sepibus construendis usus est, quo ingressum alienorum, ac bestiarum suis spinis & aculeis prohibeat. Ex historia quidem eius, quòd à veteribus notis suis delineata non sit, nullum testimoniũ proferre possumus. Quòd si tamen hanc spinã diligenter spectes, cum sativa Pruni radicibus, caudice, folio oblongo, & minutim per oras ferrato, flore candido, & foliato, atq; fructu planè conuenire deprehendes, vt necesse sit, speciẽ eius syluestrem esse. Facultates deniq; quas veteres Prunis syluestribus adscribũt omnes, fructibus quos *Schlehen* vocant, inesse cõstat. Adstringũt enim, aluumq; sistunt. Id quod succus ille quẽ ex hoc fructu hodie conficiunt pharmacopœi, & pro vera Acacia, nullo tamen, aut saltẽ ferendo errore, in suis officinis vtunt, satis confirmat. Atqui cognoscere lectorẽ oportet quid aduersus hæc Cornarius pducat: Fructus, inquit, *Schlehen* nominati nõ solũ palãm adstringunt, sed sua acerbitate oẽs à gustu suo auertunt: nec edĩ possunt priusquã vieti ac flaccidi ex repositione fiant. Quod palãm adstringere fructus iam dictos asserit Cornarius, inficias ire haud possumus: siquidem experientia id ipsum confirmat. Quid aut ad oppugnandã nostram sententiã hæc ratio momenti habeat, non video. Neq; enim ijs verbis aliud euincit, quã q; syluestria pruna immatura maturis magis, quandoquidẽ acerba admodũ sint, adstringãt, quod libenter illi cõcedimus. Nam, Galeno quoq; lib. 7. The. metho. ca. 7. attestante, nullum eorũ quæ *στυφνὰ* Græcis, acerba latinis dicunt, modicè adstringens est. Hinc est q; pyra syluestria, quẽ lib. 1. Simp. ca. 37. inter acerba recenset, idem Galen. li. 6. eiusdẽ operis magis quã reliqua pyra adstringere & deficcare, fluxusq; repellere scribat. Proinde plurimũ errat Cornarius, q; fructũ *Schlehen* nullũ vsum in sistenda aluo prestare posse ait. Quanto enim fructus illi acerbiores fuerint, tãto ad sistendã aluũ aptiores erũt. Cornario tamen nõ concedimus fructus *Schlehen* vocatos edĩ nõ posse, nisi vbi vieti & flaccidi iam facti fuerint. Quippe in cõfesso est, prætereũtes hanc spinã tum viros, tum mulieres, pueros ac senes eius fructu priusquã flaccidi fiant vesci, tantũ abest vt acerbitate sua oẽs à gustu suo auertat. Et meminĩ me quum puer essem creberrimè hoc fructu nondum flaccido, magna auuiditate, vsum esse. Cæterũ nullius probati autoris testimoniũ, nulla etiam ratione Cornarius Pruna syluestria ante maturitatem non esse admodũ acerba, ut sunt fructus *Schlehen* dicti, docere potest: imò contrarium planè è verbis Dioscoridis iam ostendimus. Quippe dum is inquit columellam, gingiuas, acton sillas fluxione infestatas, Pruna syluestria ubi maturuerunt & siccata fuerunt, reprimere posse, manifestè innuit maturis etiam iam Prunis syluestribus tantã inesse adstrictionem, vt intumescentes paulo antè nominatas partes iuuare, & fluxionem auertere queant. Nam reprimendĩ facultas non nisi adstringentibus, vt omnib. in confesso est, inesse solet. Quòd si igitur matura iam Pruna syluestria adstrictionẽ aliquã obtinent, & eam quidẽ tantam vt reprimere possint, multo maiorẽ habeant dum adhuc immatura sunt, necesse est. Acerba enim, adeoq; adhuc immatura, immodicè esse adstringentiã, paulò antè ex Galeno monstrauimus. Quapropter Cornarij ratio frigida planè, & nullius momenti sit oportet. Pergit deinceps Cornarius, more suo, ineptire, & negat fructus *Schlehen* appellatos cũ Sapa coctos, stomacho commodiores fieri, & magis aluum sistere: quẽ tamẽ vsum præstare posse Pruna syluestria quum Dioscorides testatum reliquerit, vt hoc nomine inquit ille sint diuersi fructus est necesse. Verũ vt temerè id ipsum affirmatur, ita rectissimè negari potest. Nam *Schlehen* adiecta Sapa stomacho fieri vtiliores, aluumq; magis sistere sole meridiano clarius est. Siquidem Sapa, vt lib. 7. de Comp. med. localĩũ cap. 1. testis est Galenus, *ἡμπλασικωτάτη ἐστὶν ἢ ἀδυσκωτάτη*: hoc est, vehementem obturan-

Cornarij argumenta improbata.

turandi facultatem obtinet, & minimè mordax est. Quocirca emplastica illa sua & citra morsum exiccante facultate efficit, vt Pruna syluestria, & Schleben fructus appellati, stomacho magis sint vtiles. Asperitatē enim eorū, quā quia acerbī sunt efficere solent, lenit: & vt magis aluū sistāt, eo q̄ meatus obturet & exiccet, planè præstat. Vt hanc quoq̄ Cornarij rationem concidere sit necesse. Posunt autem fructus Schleben per se cocti exhibiti, & succus etiā eorundē quacumq̄ ratione extractus, per se datus, aluum sistere. Id quod Acacia officinarū, quæ nō est nisi succus ex fructibus illis Schleben dictis, coctis expressus, tesselatimq̄ confectus, & insolatus, abundè docet. Nam hæc, haud secus atq̄ vera & veterū Acacia, refrigerat, exiccet, & adstringit, vt quotidiana experientia confirmat, & gustus quoq̄ testimonio comprobatur: vt pluribus rationibus non sit opus. Postremò spinam ferentem Schleben nō esse Prunum syluestrem, hoc argumento probare conatur Cornarius, quod humilis sit hæc spina, & nō iusta arbor, vt Prunus syluestris. Verū quā nullius momēti hoc sit argumentū, omnibus constare arbitror, quū nemo sit qui ignoret spinam ferentem fructus Schleben dictos, ad iustæ arboris proceritatē assurgere. Et puto paucos esse qui oculis suis non conspexerint multas eiusmodi spinas quæ geminam viri altitudinem exceßerint. Quod autē magna ex parte humilis sit hæc spina, nulla alia de causa accidit, quā quod succrescere illam agricolæ non patiant, sed crebrò ad parandas sepes, atq̄ in alios vsus necessarios, nempe ad muniendas vineas, & agros, succidāt. Porro Latinos autores hos fructus Prunula & Pruneola nominasse nusquam dixi, vt mihi imponit Cornarius, sed sic vulgò appellari, in Commentarijs meis de Stirpiū historia scripsi, id quod verissimum est, & eius rei testes habeo doctissimos viros, Ruellium, Cordum, Syluium, & alios multos supra nominatim citatos. Quare ad confutandam erroneam Cornarij de Brabylis opinionem pluribus argumentis non est opus: ad ea igitur quæ restant dicenda progrediemur.

Ribes non est nisi alterum genus Vux crispæ, veteribus incognitum. Nam Arabum Ribes, diuersum est ab eo quod officinæ vsurpant, vt alibi fusius monstrauimus. Laudatur fructus eius plenior, acinis paucis, bene nutritis potius quā densis, paruis, & strigosis.

Rhus Seplasijs Sumach dicitur. Duo eius in vniuersum Galeno etiā teste sunt genera. Vnum, quod Græcis μαγειρικόν, id est, culinarium, quod eo pro sale aspergerent obsonijs, nominatur. Alterum Græcis ευροδενικόν, hoc est, coriariū vocatur, quod ad denfandos pilos eo vterentur. Quod certè non est ita accipiendum, ac si diuersæ essent stirpes, ex vna enim & eadem stirpe vtrunq̄ genus sumitur. Siquidem culinarium semen eius & succus maxime appellatur. Coriariū autem folia, & fruticis ramusculi, quod ijs præcipuè coriarij vterentur. Quanquam interdum vtrunq̄ genus ad medicamenta vsurpatur, vt semen etiā à coriarijs. Ceterū Galenus lib. 6. de Compos. medic. localium, Nicolaus Myrepsus, & pleriq̄ alij, Syriaci quoq̄ Rhoeis mentionē faciūt, qui non est nisi succus ex Rhoe in Syria proueniente collectus, q̄d è Galeni verbis fit manifestissimum: ait enim, ὁ χυλὸς ὃς ἀπὸ τῆς συρίας κομίζεται. Quapropter Matthiolius falsò mihi tribuit quod Syriacū Rhoeis peculiarem quendā succū, & separatim genus fecerim. Nam hic disertis verbis dico, esse succū Rhoeis, nec ab alijs nisi loci ratione differre. Calumniosè igitur præsentem locū, & contra animi mei sententiam Matthiolius est interpretatus. Vt non temerè à quibusdam ματαίολοις appellatus esse videatur.

Rubi mora, quæ βάρνα Græcis, Latinis Vacinia dicuntur, vt alibi fusius monstrauimus. Sunt etiā mora arboris omnibus nota.

Senæ folliculi, quorum præcipuus esse deberet vsus, sint subnigri, semine intus amplo & compresso, Deteriores subalbi, nondum iustæ magnitudinis &

Acacia officinarum.

Spina ferens Schleben ad iustæ arboris proceritatem ascendit.

Ribes.

Rhus.

Sumach.

Culinarium.

Coriariū.

Matthioli in lumina depulsa.

Vacinia.

Mora arboris.

Senæ.

maturitatis. Decerpendi autem sunt, caduci enim inefficaces existunt. Folia secundum locum tenent si viridia sint, & plena, non subalba. Surculi inutiles purgationi, ob id abijciendi. De ea plura infra.

- Pinea.* Strobili officinis nuces pineæ nominantur. Probantur pleni, recentes, albi. Improbantur contra, pallidi, oleosi, rancidi.
- Passula.* Vuæ passæ, officinis Passulæ dicuntur. Laudantur pingues, carnosæ, cortice tenui.
- Vua vrsi, Berberis officinarum.* Vua vrsi, officinis Berberis nominatur, ut alibi monstrauimus.
- Xylocerata.* Xylocerata, vel simpliciter Cerata & Ceratia, Latinis filiquæ, Seplasijs Xylocerata, barbara prorsus & deprauata voce, nuncupantur.
- Xylocerata.* Zizipha Græcis recentioribus, & Actuatio Zinzipha, officinis Iuiube appellantur. Probantur recentes, amplæ, oblongæ, carne intus multa, succulenta, laxa, dulci, vinosâ: graues, sapore dulci, nucleo paruo, foris rufæ, intus pallidæ, aut albescentes.

DE RADICIBVS.

Caput octauum.

Officinis nostratibus radices quæ nominatim nobis iam ordine perstringentur, vsitatae sunt.

- Luparia.* Aconiti Lycoctoni, Seplasiæ Lupariam hodie appellare solent.
- Acorus.* Acori veri radix complicata in obliquum, geniculis intercepta, candida, acris gustu, & modicè amaro, odore non ingrata, geniculis intercepta. Quare ea videtur esse radix quæ à quibusdam Galanga maior vocatur, quod omnes iam dictas in se notas habeat. Non quod certò asseram radicem hanc esse stirpem quæ Acorus reuera est natam esse. Quæ enim hæc esset temeritas id constanter affirmare, quod oculis meis non viderim vnquam? At fac non esse Acorum, tamen præstat hac in Acori veri inopia vt, reiecta vulgaris Acori, quem vulgus herbariorum Gladiolum luteum vocat, radice, quod à veri Acori radice tota sua natura diuersissima sit. Vt maiorem in modum hallucinari tum medicos, tum pharmacopœos sit necesse, qui adulerino hoc Acoro pro vero vtuntur, magno ægrotantium malo ac detrimento. Non est enim adulerinus Acorus vsurpandus, nisi vbi medico vt refrigeret & exiccet consilium est. Magnam quoque in profluuiio sanguinis omnis generis sistendo efficaciam habet, quod alibi fusius ostendimus.
- Error medicorum & officinarum radice Gladioli lutei vocati pro Acoro vero vtentium.* Agaricum, quod Galenum secutus, inter radices recensere volui, quum fungus verius sit, leuius, rarius, mollius, albius, breuius, friabilius sit, sapore initio dulci, mox amaro, tandem etiam subacri. De quo infra plura. Cur autem Galenus Agaricum inter radices numerarit, tomo primo nostrorum commentariorum diximus.
- Althea.* Althea, siue Ebisci, lenta, intus alba.
- Angelica.* Angelicæ, fatiuræ præsertim.
- Apium.* Apii fatiui, Seplasijs petroselinii vocatur. Nam herba cuius radice pro Apio vtuntur nostrates officinæ, est Elæoselinum, id est, palustre Apium, quod sua sponte in palustribus locis nascitur.
- Officinarum error.* Ari, qua vtique radice pro Serpentaria, quæ latinis Dracuntium dicitur, officinæ vti debent, si vera Serpentaria destituuntur, & nequaquam illa, quæ alio nomine Bistorta dicitur, vt paulopost fusius demonstrabitur.
- Ari radice pro Serpentaria vtantur officinæ.* Aristolochia, officinæ ineptè Aristologiam nominant, & pronunciant. Quum autem gemina sit Aristolochia, rotunda & longa, altera, nempe rotunda, omnes propemodum Seplasiæ nostrates destituuntur. Quæ enim sub hoc nomine passim prostat, non est legitima, sed eius herbæ radix quæ Aëtio Cap-

nos appellatur, vt supra quoq; monuimus. Affertur tamen nunc à quibusdam pharmacopœis vera, qua omnibus planè vtendum esset. Quanquam si haberi vera nequeat, Capni Aëtij radice, vtpote vehementer quoq; amara, pro ea sine errore vtilicebit. Longa non carent officinæ, vt pleriq; censent, qui eam qua illæ vtuntur Clematitin esse arbitrantur. Nam folia Hedera liquidò docent esse Aristolochiam longam, & non clematitin, vt alibi copiosius monstrauimus. Non prohibeo tamen ne ea vtantur quæ aliunde affertur, & nostrate longe maior existit.

Asari radix numerosa, geniculata, tenuis, obliqua, Gramini similis, odorata. Asarum.
Asclepiadis, Seplasijs Hirundinaria & Vincetoxicum appellatur, numero-
sa, tenuis, odorata. Hirundina-
ria.

Asparagi, adempta vnalitera Sparagi radix nostratibus officinis dicitur. Vincetoxicum

Asphodeli veri radice omnes Germaniæ nostræ officinæ carent. Nam ea quam sub hoc nomine ad conficienda sua medicamenta vsurpant, Lilij genus existit, & longè alias quàm vera Asphodelus facultates obrinet. Facillimè autem veri Asphodeli copiam illis suppeditabit diligens inquisitio, quòd in plerisque locis huius prouentus sit vberissimus. Etiam multi pharmacopœi veram in suis officinis repositam habent. Asparagus.
Asphodelus.
Seplasarum
erratum.

Behen Serapioni duplex, alba & rubea. Radices illæ ex Armenia ad nos hodie non afferuntur. Quare Behen alba & rubea nostratium officinarum non sunt legitimæ, sed eas de quibus Serapio, & alij Mauritanij scripserunt, ementuntur. Nam Behen radices Armenicæ ac veræ magnitudine sunt radicis Pastinacæ minoris, contortæ, & suauis odore. Officinarum verò crassæ sunt, & odoris, rubra saltem, expertes. Præterea Behen veræ radices tenacitatem quandam mansæ obtinent, qua Seplasiarum prorsus carent. Deniq; in Italia non in Armenia effodiuntur. Quo fit vt nulla sese offerat nobis ratio, qua probare possimus Behen communis vsus esse Arabum legitimum. Ben album quo magna ex parte vtuntur officinæ, videtur esse Polemonij radix, quòd alibi fusius docuimus. Quid verò sit Ben rubrum, certò statuere nondum possum. Actuarius certè, vt ex compositione Antidoti Diamoschi sole meridiano clarius conspicitur, & Nicolaus Myrepsus multis in locis Behemum album & purpureum, nominant Hermodactylum candidum & purpureum, forsitan quòd digitorum quandam imaginem radix illa exhibeat. Vnde iterum liquet officinarum Behen, rubrum maximè, quum digiti crassitudinem excedat, non esse legitimas, sed suppositicias, quemadmodum fusius in eius historia diximus tomo nostro de stirpium histor. commentarijs altero. Behem.
Ben album
officinarum
est Polemonij
radix.
Hermodacty-
lus albus &
purpureus
posteriorum
Græcorum.

Bistortæ, quam Seplasiæ falso Serpentariam nominant, quòd Serpentaria vera non sit nisi Dioscoridis, & aliorum veterum Dracunculus & Dracuntium. Hinc capitaliter errant magna medicorum pars, qui Seplasiariorum imperitia decepti, vt cæci cæcos habeant duces, non sine maximo agrotantiū detrimento, radice Bistortæ, cui vehemens & immensa adstringendi facultas inest, in vnguentorum thoraci & pectori illinendorum compositionibus, & ad thoracis ac pulmonis excreationes faciles reddendas, vtuntur: quum Dracunculi potius radice, quæ, Dioscoride & Galeno testibus, iam dictam facultatem obtinet, illis vtendum esset. Et mirum est eos hodie etiam, num sæpius monitos, huic errori esse implicatos, quum tamen, modò diligenter inquirere vellent, veri Dracunculi copiam habere possent. Vtantur autem saltem in veri Dracunculi penuria hortor Ari radice, quæ passim prouenit, & easdem, Dioscoride & alijs attestantibus, facultates habet. Atqui scio quorundam medicorum adhuc tantam esse dicam inscitiam an temeritatē nescio, vt ne nunc quidē toties moniti errorem deserere velint. Quorum certè pertinaciā magistratum vindicare decet, atq; seuera

Bistorta.

Medicorum
& pharma-
copæorum
error non se-
rendus &
plectendus.

seuera

seuera huius animaduersione, talium carnificū petulantia, quum verbis emendarī non possit, cohercenda: ac ne latius progrediatur, cōhibenda.

Bryonia.
Borrago.

Bryoniae radix foris cinericea, intus albicans, ampla, consummata.

Buglosi, borraginis officinis dicitur. Nam recentiores Græci non tantum floribus, sed & radicibus Buglosi vtuntur: & recte quidem. Nam quum radices illæ sint succosæ admodum, fieri non potest quin sint efficaces.

Calamo aromatico vero caremus.

Calamus aromaticus seu odoratus verus in officinis nostris non habetur. Nam qui hoc nomine venditur, calamus non est, sed radix. Neq̄ habet eas notas quæ illi à Dioscoride tribuuntur. Siquidem arundini similis non est, nec odore fragantissimo præditus: fistulis deniq̄ intus plenus nequaquam est, nec

Quid sit calamus odoratus officinarum.

ex India affertur. Qui igitur in officinis sub nomine calami aromatici prostat, radix est, mea sententia, non quidem veri odorati calami, siquidem vili precio venditur, & sæpe admodum recens cernitur, sed eius qui in Mæotide nascitur, quod alibi copiosius monstraui. Porro quum hæc radix in commanducando glutinosa sit, linguam adstringens, amara, & subacris, eiq̄ propemodum omnes veri calami Indici notæ quadrent, profecto tuto & citra ullius reprehensionem pro calamo aromatico in veri penuria Seplasiæ vtī possunt.

Capparis.
Cardapatium.

Capparis lignosa, grandis, & numerosa est radix.

Chamæleonis albi, Cardapatium Seplasijs dicitur, in lætis collibus crassa, in montosis gracilior, in profundo alba, aliquatenus aromatica, graui odore, dulcis.

Rhaponticū officinarum est Centaurij magni radix.

Centaurij magni, quæ huius ætatis medicis & pharmacopœis Rhaponticū vocatur, crassa, grauis, solida, tripedalis, si integra est, succo vbi recens est prægnans.

Cichorium.
Costus.
Matthiolum calumniō depulsa.

Cichorij. Vide Intybum.

Costi, qui Græcis triplex est, Arabicus, Indicus, & Syriacus. Arabes costum dulcem & amarum faciunt, quemadmodum posteriores etiam Græci, potissimum Actuarius, & Nicolaus. Non potuit autem sibi temperare Matthiolum, quin libro 5. suarum epistolarum medicinalium mihi genuinum infingeret, errorisq̄ insimularet, quod Arabas secutus dulcem etiam esse aliquem Costum dixerim, ita nunquam non me ex insidijs obseruat, & ea etiam quæ recte à me dicta sunt, in calumniam rapit. Dulcem enim dixi Costum, vt in commentarijs meis de stirpium historia latius monstraui, non simpliciter, quod talis nullus, legitimus saltem, existat, sed collatione ad alterum qui plus eo amaritudinis habet. Quare mirari satis non possum, cur de aliorum dictis temerè iudicandi auctoritatem sibi arroget Matthiolum, quum hinc aliam quam multorum odium mercedem sibi sperandum esse sciât. Extant quidem in officinis medicorum sub Costi appellationibus dulcis & amari radices duæ, sed à veri costi notis plurimum distantes. Nam nec candidæ, nec leues, nec gustu feruentes, nec odoratæ sunt. Suspicio est Mentæ Sarracenicæ, quum vulgus herbariorum Costum hortensem nominat, esse, alteram saltem, radicem. Nos, vt speramus, veras Costos, dulcem & amaram, in altera nostrorum de Stirpium historia Commentariorum editione pictas dedimus. Ad quos nunc lectorem ablegamus.

Costus officinarum qualis.
Vera Costus.

Cucumer asininus.
Cyclaminus.

Cucumeris syluestris, asinini Seplasijs appellatur, magna, & candida radix.

Cyclamini, nigra, & aliquantum lata. Officinæ medicorum perperam ad tertiam latinorum inflexionem huius radicis appellationem detorquent, Cyclaminis nominantes radicem.

Cyperus.
Curcuma officinarum.
Serapionis.

Cyperī radix rotunda, nigro colore, suauī odore, gustu amara. Est verò aliud Cyperi genus in India natum Zingiberis specie, quod manducatum Croci vim & colorem reddit. Hoc interdum inter Zingiberis radices inuenitur, & Curcuma Seplasijs nominatur. Porro Serapionis Curcuma, vt ex vtriusq̄ historia

istoriæ collatione patet, non est nisi Chelidonium maius. Quapropter de Serapionis sententia Chelidoniij potius radice, quàm Cyperi Indici pharmacopœis vtendum esset. Nihil autem refert vtro vtantur, quòd Cyperus quoq; Indica præsentem, Dioscoride attestante, psilothri vim illita exhibeat. Germanis Cucurma, *Geel genffer* dicitur.

Cynoglossi radix qua nostrates officinæ vtuntur non est veri Cynoglossi radix, nam ea, Dioscoride teste, nullius est in medicina vsus: sed eius herba quæ Græcis Lycoplis vocatur, vt alibi fusius docuimus.

Dictamni radix, quam Diptami, deprauata nonnihil voce, vulgus medicorum, & pharmacopœi appellant, & in officinis prostat, non est veri Dictamni radix, ea enim vt autor est Dioscorides, inutilis est: sed potius albi vocati Dictamni, vt alibi abundè monstrauius. Non est autè abijcienda hæc radix, quod firmum habet in medicina vsus, nec eum sanè contemnendum. Veri Dictamni folijs cana lanugine in tectis vtimur, vt supra est ostensum.

Doronicum vocabulum multis accommodatur herbis. Est enim quoddam Doronicum, quod orientale & Mauritanorum dicitur, quod hodie ignotum est & inusitatum. Aliud est, quod Romanum appellatur, paucis rectè cognitum, officinis nostris ignotum. Tertium est, quo hodie officinæ vtuntur omnes. Quartum Dulcichinum nominatur, itidem officinis inusitatum. Quintum, vulgatum vocatur. De quibus omnibus copiosissimè tomo primo nostrorum de stirp. histo. commentariorum tomo diximus. Ad quem nunc Lectorem ablegamus.

Dracunculi radix nusquam ferè in officinis medicorū prostat. Nam omnes propemodum pharmacopœi pro ea Bistortæ radice, maximo sanè errore, vtuntur, vt supra quoq; monuimus: quum potius in veri Dracunculi penuria Ari radix illis vsurpanda esset, cui etiam forma non absimilis est.

Ebuli longa, digitali crassitudine radix.

Elenij, enulæ campanæ vocant officinæ, subalba, aut subrufa, odorata, subacris, vegeta magna.

Eryngij radix oblonga, lata, foris nigra, internè candida, pollicis crassitudine, odorata. Officinæ corrupta voce Iringum appellant. Trium est generum apud Dioscoridem, vt alibi monstrauius, vbi eorundem quoq; picturas exhibuimus. Istius radice, tanquam legitimi, officinæ vti debent.

Ellebori vtriusq; tum albi, tum nigri. Albus radicibus nititur multis, tenuibus, ab oblongo capite exeuntibus, cepearumq; modo fibratis. Niger hodie Germanis non cognoscitur. Nam qui hoc nomine venditur Enneaphyllon fatium est. Circumfertur quoq; ab Agyrtis radix sub Ellebori nigri appellatione, quæ legitima non est, vt alibi diximus.

Esulæ radicis cortex probatur tenuis, leuis, fractu facilis, casia fistulæ modo rubescens.

Filicis radix nigra, oblonga, gustu subadstringente.

Fœniculi, nota est.

Galanga minor appellata radix, est subrubra, geniculata, intorta, grauis, sapore acerrimo linguam vellente, odore, & figura quadam Cyperi. Vnde nonnullis Cyperus Babylonicus vocatur.

Garyophyllatæ seu Benedictæ intus rufescens, capillamentis multis fibrata, odore Caryophylli.

Gentianæ radix, colore foris buxæo, intus crocante, amarissima, frangi contumax.

Glycyrhizæ, officinis deprauata prorsus voce Liquiritia dicitur, radix longa, coloris buxæi, fractu contumax, sapore subacerbo, & dulci,

Hermo-

Cynoglossi.

Diptamni.

Doronicum.

Oriente.

Dracunculus.

Ebulus.

Enula campana.

Iringus.

Elleborus.

Esula.

Filix.

Fœniculi.

Galanga.

Cyperus Babylonicus.
Benedicta.

Gentiana.

Liquiritia.

- Hermodactylus.* Hermodactyli radix rotunda, ampla, foris & intus alba, mediocriter dura. De qua infra copiosius differemus.
- Enula campana.* Inula, Enula campanae Seplasijs nominatur, radix. Vide Elenium.
- Iris Illyrica.* Iridis Illyricae, quae duum est generum, Plinio lib. 21. cap. 7. teste, Raphanitis & Rhizotomos. Raphanitis est, quae a similitudine Raphani sic est dicta. Hanc Galenus, Paulus, & Aetius Astragaliten, quod radix eius cum Astragali radice similitudinem habeat, vocant. Vtriusque pictam imaginem in altera nostrorum de Stirpium historia Commentariorum editione dedimus. Probatum parua, densa, frangi contumax, subrufa, amara, odorata. Florentina tantum officinae nostrae hodie vtuntur. Germanica illi non dissimilis, sapore acri & mordaci.
- Florentina.* Florentina tantum officinae nostrae hodie vtuntur. Germanica illi non dissimilis, sapore acri & mordaci.
- Lapathium.* Lapathi, lapathij officinis dicitur, radix oblonga, crocei intus colore.
- Magistratia.* Laserpitij, officinis Magistrantiae, Ostrutij, vel Astrutij radix nominatur. Nam herba ita vulgo appellata, nobis Laserpitium Germanicum dicitur, cuius etiam radice eiusque succo in penuria veri Laserpitij vtilicebit.
- Lilium.* Lilij tum albi, tum punicei radice in officinis vsus est. Sed puniceum non sine maximo errore, Affodillum deprauata voce nominant, ac pro Asphodeliradice vtuntur: quod paulo supra quoque indicauimus.
- Officinarum error.* Affodillus officinarum est
- Lilij species.* Lycopios, Cynoglossae Seplasijs vocata, radix rubra, & adstringens.
- Cynoglossa.* Mandragora vera radicibus nititur bene magnis, binis, ternisue inter se conuolutis, nigris foris, intus albis, crasso cortice vestitis. Eius effigies est in nostris de Stirpium historia Commentarijs, quae satis docet Agyrtarum Mandragoram esse ficticiam, vt ibidem etiam fusius docuimus.
- Meon.* Mei radix officinarum, non est nisi eius herbae quam Germani nostri *Beerswurz* nominant, radix. Ac possunt quidem officinae nostrae radice illa pro vero Meo sine omni errore tantisper vti, donec verum ad nos aduehatur: siquidem Germanicum hoc Meum: ita enim appellare placet: easdem quas Meum facultates habeat. Sunt qui Meum Sistrum, Spiculam, & Anethum syluestre nuncupent.
- Nardi spica.* Nardus Indica etsi radix est, vt Galenus etiam lib. 1. de Antidotis testatur, tamen Nardi etiam spica, a formae similitudine quam cum spica habet, appellatur. Radix dodrantalis, digiti parui crassitudine, multis fibris donata, leuis, nigra ad rubedinem vergens, adstringens, subacris, leniter amara, & odorata.
- Nymphaea.* Nymphaeae radicibus, perinde atque semine, Dioscoride & Galeno testibus non tantum floribus pharmacopoeis vtendum esset. Cur autem flores, tanquam humectans medicamentum, quum potius desiccant, in vsum venerint, Arabibus acceptum ferendum erit, vt supra, & alibi plenius docuimus.
- Filipendula.* Oenanthes, Filipendulae Nicolao & Seplasijs radix nominatur. In multa rotunda capita extubert.
- Paonia.* Paoniae vtriusque maris & foeminae radix digitali crassitudine, & palmi longitudine, gustu adstringens, alba. Foeminae radicibus seu glandes circiter septem, aut octo inhaerent.
- Quinquefolium.* Pentaphylli, officinis Quinquefolij dicitur, radix oblonga, & subrufa.
- Petroselinum.* Petroselini veri radix in officinis non habetur. Nam quam sub hoc nomine vsurpant, Apij satiuui radix est, vt supra quoque indicauimus.
- Radice officinae carent.* Peucedani radix a plerisque pharmacopoeis non cognoscitur. Nigra est, crassa, succosa, graui odore. Pictura extat in nostris Commentarijs.
- Peucedanum.* Polypodij radix dulcis, austera, digiti parui magnitudine, cirris & nodis plena, ex rubro nigrescens, colore intus herbaceo, Pistacij instar.
- Polypodium.* Polygonati, Seplasijs Sigilli Salomonis dicta radix alba, mollis, longa, crebro geniculata, digiti crassitudine. Duum est generum stirps, Alteram duntaxat officinae agnoscunt,

Pimpi-

Pimpinella maioris & minoris radix, eius quam sic in Germania vocant herba *Pimpinella*.
ba ab officinis vsurpanda. Nam quam hoc nomine insigniunt Itali herba, San- *Sanguisorba*.
guisorba nobis appellatur. Vtriusq; generis herbarum picturas & facultates in
nostris Commentarijs de Stirpium historia reperient studiosi.

Pyrethri, est longa, pollicari crassitudine, gustu feruidissimo, & igneo. *Pyrethri.*

Phu, Valeriana officinis nominatur. Duum est generum, vera & germani- *Valeriana.*
ca. Vera, hoc est, quae Dioscoridi delineationi per omnia respondet, radicem
habet superius digiti minoris crassitudine, ex obliquo villosam, in nigri Ellebo-
ri modum, capillamentis inuicem cōtextis, flavescentibus, odoratis, cum qua-
dam odoris grauitate Nardum aemulantibus donatam. Nos tertiam in nostris
de Stirpium historia commentarijs adiecimus.

Raphani, magna, Rapi specie, subacris. *Raphanus.*

Rha ponticum veterum in officinis desideratur. Qua enim sub hoc nomine *Rha ponti-*
vtuntur, Centaurij magni radix est, vt supra quoq; ostendimus. Rha ponticum *cum.*
enim veterum adeoq; verum, radix est nigra, Costo nigro foris, Centaurio ma-
gno intus similis, sed minor, ruffior, fungosa, & laxa, aliquantum leuis, sine odo-
re, quae mansa colorem reddit pallidum ad Crocum inclinantem, teredinibus
non exesa. Ea igitur sit oportet, quae a D. Gerardo Imperatoris Caroli Oratore
e Ponto allata, & tandem mihi ante annos paucos a doctissimo viro, & amico
omnium carissimo, D. Andrea Vesalio transmissa pro vero Rha pontico radix *Andreas Ve-*
est, vt quae omnes in se Rha pontici veterum notas habet, adeo vt nihil dubitem *salus.*
legitimam esse. Nam magna ex parte digitalis est tum longitudinis, tum crassi-
tudinis, fungosa, leuis, colore exterius nigro, intus luteo, eodem nimirum quo
vulgare Rheum barbarum modo commansa colorem reddit pallidum, in odo-
ra, gustu astringens, adeoq; purgandi vi destituta, ut infra latius dicemus. Eius
effigies est in nostris de Stirpium historia commentarijs.

Rha Indicum, & ipsi proximum Rha barbarum, quod Raved sceni Maurita- *Rha barbarū.*
nis dicitur, quod in officinis medicorum vsitatum est, laudatur subnigrum, in
rubrum inclinans, graue pro raritate sua, contractum, ex rufo & glauco alter-
nans, & Croci modo tingens. Seruatur annis tribus, aut quatuor in milio, vel
cera sola oblitum. De eo infra plura, & loco paulo ante citato.

Rubiae fatiuae radix tenuis, longa, rubra. Officinis Rubia tinctorum nun- *Rubia tin-*
cupatur. *ctorum.*

Ruscii, quam Seplasiae vnus adiectione literae, Brusci nominant, radix Gra- *Bruscus.*
mini similis, acerbata, & subamara.

Satyrii, officinae inepta voce Satyrionis appellant, radix in officinis deside- *Satyrium.*
ratur. Nam qua sub huius nomine ad Diasatyrii compositionem vtuntur phar-
macopœi, aut Orchios, aut Satyrii basilici radix est, quae impetum nullum ad
venerem excitat. Quum itaq; hodie vix verum Satyriū agnoscitur, licebit pro
eo vti herba, quam nos in altera editione Satyrium trifolium odoratum germa-
nicum nominauimus. Picturam illuc quoq; reperient studiosi. Aut Orchios,
quae etiam Cynosorchis nominatur, radice pro Satyrio vtendum.

Saxifragi albi radix multis fibris capillata, ei q; multa Coriandri seminis quan *Saxifraga*
titatem referentia grana adherent, quibus Seplasiae, non sine errore, pro semine *alba.*
vtuntur, quum semen suum excussis floribus in caulium cacumine proferat.

Scillae, Varro Squillae, radix probatur bonae magnitudinis, bene habita & *Scilla.*
nutrita, alba.

Scordij herba, non radice, vt haecenus maximo errore Seplasiae fecerunt, *Scordium.*
vtendum erit, vt ex Dioscoride abunde liquet. Radix autem quam huc usque *Officinarum*
vsurparunt, non fuit Scordij, sed Allij syluestris. Nunc pleriq; reiecto veteri *error.*
errore, vero Scordio, quod facile haberi potest, vt incipiunt. Quod vtrinam

D alijs

alijs quoq; nonnullis in medicamentis facerent: ita enim promptè veteres de-
discerent errores.

- Scrophularia.* Scrophularias Seplasię duas habent, vnam maiorem, alteram minorem. Ma-
Maior. ior non est nisi Galeopsis Dioscoridis. Minor verò est altera Malacocissi spe-
Minor. cies, ut alibi fufius monftrauimus.
- Consolida* Symphyti maioris, officinis Consolidæ maioris radix vocatur, foris nigra,
maior. intus alba, viscosa.
- Tamariscus.* Tamaricis siue Myricæ, Tamarisci Seplasijs dicitur.
- Thapsia.* Thapsiæ radix, non est nisi Turbit eius quod à Mefue describitur radix
quemadmodum in tertio nostrorum de Stirpium historia Commentariorum
tomo ostendimus.
- Turbit.* Turbit Arabibus laudatur, cuius cortex est albus, gummosus lactis crassi-
tie, vacuus, arundinaceus, fractu facilis, recens, foris cinericius. Cuius autem
fruticis radix sit, alibi nempeloco iam citato, ostendimus.
- Esula.* Tithymali Cyparissij, Mefue & Auicennæ Esulæ minoris est radix. Quod
non temerè adijcitur, quia Nicolaus Myrepsus interdum Chamæpityn Esulam
hanc vocat, vt supra quoq; est dictum.
- Tormentilla.* Tormentillæ radix in nigro rubea, modicè intorta, fibris capillata.
- Turpetum.* Turpetum, officinis Turbit dicitur. De quo paulo antè diximus, & infra co-
piofius differemus.
- Vitis alba.* Vitis albæ, Seplasijs Bryoniæ dicitur. De qua supra satis.
- Zedoaria.* Zadura, Zaduaría, Zudar, Zudera, & Zaduar posterioribus Græcis appel-
latur, officinis Zedoaria, Serapioni præsertim rotunda, Zurumbet. Sapore
ac colore ferè Zingiberis.
- Zingiber.* Zingiber Galeno, alijs Gíngiber, Seplasijs Zínziber nominatur. Eius ra-
dix sit intus candida, odorata, Piperis sapore, ponderosa, fracta, solida, non te-
redinibus exesa. Condienda est recens, non vetus, impostorum quorundam
more, qui ut teredinum foramina obstruant, rubricam aqua subactam superli-
nunt.

Radices quinque communes. {
Apj.
Asparagi.
Fœniculi, alijs Graminis.
Petroselini.
Rufci.

DE SVCCIS.

Caput Nonum.

- Succus quid.* **S**VCCUS propriè loquendo est id quod ex tota stirpe, partèue eius aliqua con-
χυλός. cisa, aut tusa, torculari, vel manibus, vel aliter exprimitur. Græcis χυλός di-
citur. Nam illi χυλός interpretantur ὑγρῶν ἐκπίεσμα. Nos more officinarum, suc-
corum, nomine eos tantum hic inaudiri volumus, qui ab expressione liquidij
Mucilago. permanent. Cæterum succus qui ex glutinosis seminibus, verbi gratia lini,
psylli, fœnigræci, cydoniorum, aut radicibus, vt althææ, extractus, quum len-
Muccago. torem habeat, Viscago seu Muccago dici potest. Officinæ mucilaginem nun-
cupant. Hinc emplastrum διαχυλῶν, id est, è lentis & glutinosis succis, appella-
tum est. Porrò succi aut per se seruantur, veluti acetum, vinum: aut misto sale, vt
Succi quo- omphacinum oleum: aut superfuso phialæ oleo, vt rosarum succus, granatorū,
modo ser- limonum, cotoneorum, sambuci, & similia. Succu pauci admodum in officini-
uandi. nis medicorum prostant, quòd nimirum citra corruptionem & putrefactio-
nem multo tempore conseruari facile nequeant. Sunt enim ij propemodum
omnes.

Ace,

Acetum album tenuius, ob id valentius nigro & medio, præsertim si æquè sit acre & vetustum. *Acetum.*

Acidus citrei mali succus, officinis acetositas Citri nominatur. *Acetositas Citri.*

Cotoneorum, cydoniorum.

Brassicæ.

Elaterium succus est, qui ex Cucumeris sylvestris fructu exprimitur. Optimum læue, non ponderosum, cum candore leniter humectum, gustu amarissimum, quod lucernarum luminibus obiectum facile flagrat. *Elaterium.*

Iridis.

Limonum.

Malorum granatorum puniceorum.

Mel optimum purum, adeò vt totum pelluceat, odorū, flauum, acerrimum, dulcissimumq; gustanti & iucundissimum: consistentia nec crassa, nec liquida, sed tam sibi cohærens, vt continuitatem suam quasi linea longissima non intercisum seruet, si digito attollitur. Idem coquendo paucam spumam emittit. *Mel.*

Oleum omphacinum ex immaturis oliuis expressum ad viride inclinat, odoratum, morsus expers, sapore acerbum. Ex maturis oliuis expressum colore rufo, purum, pellucidum, tenue, odore exiguo, sed grato, sapore dulci, subacri. *Oleum.*

Omphacium succus ex vua immatura expressus, officinis Agresta nominatur. *Omphacium. Agresta.*

Oxyacanthæ fructus succus Sepalsijs Berberorum appellatur, vide supra. *Berberorum succus.*

Rosaceus.

Violaceus.

Vinum, deligitur varium pro scopis medicorum diuersis.

Cæterarum quum herbarum ac stirpium succi æstate tantum & vere è viridibus herbis, vsu poscente, exprimantur, & hyberno tempore, quo omnes herbe frigore emoriuntur, haberi non possint, in horum locum recentiores tum Græci, tum alij medici Serapia, de quibus suo dicemus loco, & stillaticios liquores, seu, vt hodie loquuntur, aquas distillatas, excogitarunt. Sic autem nominant, liquorem vi caloris è stirpe extractum. In quorum tamen vsu modum aliquem esse oportet, præsertim vbi non diligenter, & in duplici vase sunt eliciti. Siquidem is modus cæteris est præstantior, vt qui succo stirpis tum odorem, tum saporem conciliet. Modum hunc elicendi stillaticios succos Ioannes Marnardus libro decimoquinto Epist. 5. ostendit. Et cauendum unicè in succo stillaticio elicendo, ne plumbeis vel æreis instrumentis vtamur, quod is à metallicis illis organis malam eorum qualitatem sibi vendicet, & si gustetur nunquam non, vel frequentissimè fumidum virus, nidoremq; relipiat. Quæ res non modo agris ingentem molestiam afferunt, & nauseam plerumq; mouent, sed & plurimum noxæ ventriculo, iocinori, alijsq; visceribus inserunt. Cæterum stillaticij liquores, qui duplici vase vitreis instrumentis, calentis aquæ balneo ab herbis & floribus elicuntur, non solum proprias stirpium qualitates referunt, sed etiam ne tantillum quidem tum fumi, tum rei adustæ relipiunt, modo caueatur, ne eius vasculi in quo stirpes continentur fundum, aquam in cacabo bullientem attingat, sed solo vapore ab eo eleuato incalescat. Nam à lento ac miti illo calore: qui pelentus ignis calor est in feruente aqua, quod eius acrimonia ab humiditate obtundatur: è totius stirpis substantia vapores exhalant, qui in succum vertuntur omnium serè partium vices seruantem, quæ ex odore, & sapore, quem succus ille retinet, cognoscuntur. Euenit autè hoc, quod aqua feruens sua ipsius humiditate partes tenuiores illas retinet, conseruat ac cohibet. Iam dictam elicendi stillaticios liquores rationem Matthiolus quoq; tanquam cæteris præstantiorem laudat. Tamen vt esset sibi à nobis dissentienti *Matthioli reprehensio*

D ij occa-tata.

occasio, aut vt nostrum saltem sententiam arrodere possit, alteram quoq; eliciendi liquores hac minus exquisitam rationem probare voluit, nec omnino esse reiiciendam putauit. Vt hinc palam fiat, Matthiolum nunquam non alios reprehendendi occasionem querere, etsi quod reprehensione dignum sit haud inueniat. Cæterum in confesso est Galenum in diplomate seu duplici vase omnia propemodum coxisse, quod is modus extrahendi facultatem esset optimus. Nam quæ ita exprimuntur nullam præ se ferunt adustionem, quæ magna ex parte stillaticijs liquoribus multa inest, quæ non tantum ingrata est, sed etiam non mediocriter ad morborum curationem obest. Hinc est quod liquores illos stillaticios patulis vasis exponere soli coguntur, quò calor alienus exhalat. At is pariter tenuissimas, & sæpe nobilissimas rerum partes secum educit. Nec melior est eorum quæ calore fimi putrescunt conditio. Nam hic alienam putredinis qualitatem, quæ saluti vehementer obest, adiunctam habet. Præstat igitur is modus qui in duplici fit vase. Sed quum tenuiores maximè partes ignis actione eliciantur, præstat tum maximè liquoribus stillaticijs vti, vbi celerem actionem requirimus, vt in syncope, apoplexia, & id genus alijs morbis celerem opem desiderantibus. Vbi verò tanta celeritate opus non est, consultius est vt herbarum ac stirpium earundem decoctis vtamur, præsertim quum integras earundem vires requirimus. Nam quum omnes propemodum stirpes, Galeno etiam libro tertio de Simpl. medica. facul. cap. 14. attestante, licet sensu simplices apparent, natura tamen sint compositæ, adeoq; maximè contrarias in se habeant facultates, nempe excernendi & sistendi, adstringendiue, rarefaciendi & condensandi, reserandi & contrahendi, aperiendi & occludendi, cæterasq; vniuersas oppositiones: fieri vix potest vt in stillaticijs liquoribus omnes hæ facultates stirpium insint. Quippe, vt iam dictum est, tenuiores maximè partes ignis feruore eliciuntur, crassiores autem in stirpibus ferè vniuersæ remanent. Quapropter vires, quæ antea fuerunt coniunctæ, & per totam substantiam æqualiter diffusæ, iam separantur. Cæterum stillaticiorum liquorum nomenclaturas nihil attinet referre, quòd nulla propemodum sit herba ex qua hodie succus non eliciatur.

Stillaticijs liquoribus quando vtendum.

Quando non vtendum.

DE LIQVORIBVS.

Caput Decimum.

Liquor quid. **L**iquor, qui Græcis *ὀρός* dicitur, est qui ex stirpe, aut parte eius aliqua, vulnèrata, terebrata, scarificata, castrata sponte defluit, non curando gustu suauis, aut ingratus sit. Hic paulopost diu insolatus, aut lento igne siccatus concrefcit, quapropter omnes eius ferè generis liquores officinæ concretos vocant. Sunt verò Sepalsijs repositi & vlitati liquores qui sequuntur.

Acacia vera. Acacia succus ex fructu seu semine exprimitur Aegyptiæ spinæ, & in vmbra siccatur. Interdum etiam ex folijs, vt Dioscorides autor est. Verararissimè, aut nunquam habetur in nostris officinis. Huius autem loco vtuntur succo ex bacis syluestrium prunorum expresso, tessellatim confecto, & insolato, non admodum magno errore, quòd & is succus haud secus atq; veterum Acacia adstringat, siccet, & refrigeret, etsi minori efficacia.

Acacia officinarum.

Aloe.

Aloe optima sit pinguis, glutinosa, friabilis, facile liquefcens, ex rubro rufa, iecoris modo coacta, & intus foueis plena, proinde minus grauis, bono odore, eximia amaritudinis, sincera, nitida, arenularum & calculorum expers. De qua suo loco fusius dicemus.

Cera

Cera fauis oclufa exprimitur. Probatur flauiffima, odorata, pinguis, co-
acta, leuis, pura, & aliena omni materia carens. Expeditur etiam alba, vel natu-
ra, vel ablutione. Fit viridis mifta ærugine. Rubea minio tingitur. Cera virgi-
nea officinis dicta, non est nifi veterum Propolis, quæ in alueariorum foribus
inuenitur.

Cera.
Alba.
Viridis.
Rubea.
Cera vir-
ginea.

Cyrenaicus liquor est Laseris seu Laserpitij, siue Silphij herbæ, qui caule
ipfius, aut radice scarificata, defluit. Est acer, mordax, modicè rufus, translucens,
odoratus, & qui dilutus citò albescat. Officinis medicorum Afa dulcis, &
Belzoe, vel Beltzoin, & Beltzuinum nominatur. Sed qui sub hoc nomine in
officinis prostat, non est legitimus, aut saltem quarundam rerum accessione de-
prauatus, quòd neque acer, neque mordax fit. Non esse autem Silphij liquorem
hinc etiam sciri potest, quod Strabo libro vltimo Geographiæ scribat, Silphi-
um suo propemodum tempore defecisse. Plinius quoq; lib. 19. cap. 3. multis iam
annis non inueniri memoriæ prodidit. Quum igitur Strabonis & Plinij testi-
monio constet Silphium Cirenæ eorum ætate penè defecisse, neque inibi facile
inuentum esse; nihil mirum uideri debet, si nostra quoq; tempestate defecerit,
atque nullum iam ad nos vehatur quod legitimum fit. Præstaret itaque succo
Laserpitij Germanici, quod Magistrantiam nominant nostri, ad compositio-
nem medicamentorum vti. Ad vsum autem suffumigiorum nihil obstat cur non
Benzoen adhibeamus. Laserpitij verò liquor Syriacus, Medicus, Parthicus,
& Persicus vocatus, virus & putrilaginem, Dioscoride teste, olet, ideoq; Se-
plafijs Afa foetida, & Germanis Diaboli sterco appellatur, ob virosum quem
reddit odorem. Afa verò vox deprauata est & corrupta, à Laffere herba haud
dubiè detorta. Vt enim veteribus Laser duplex est, odoratum, & virosum, ita
quoq; officinis gemina est, Afa dulcis & foetida.

Propolis.
Cyrenaicus
liquor.
Afa dulcis.
Beltzoe.

Afa foetida.

Dacrydion, officinis corrupta voce Diagridion dicitur. Scammonia succus
correctus est, vt infra latius dicitur.

Diagridium.

Euphorbium liquor ex Libyca emanans arbore existit, lacteus, vrens, te-
nuum partium, vel Orobi seu Erui magnitudine, Sarcocolla modo emicans:
vel in ouillis aut hædinis ventriculis exceptum & concretum, vitreum, trans-
lucens, acre, recens, albissimum. Ob eius certè acrimoniam violentissimam
nunquam nisi inuitis pharmacopolis tunditur. Quippe etsi nares, & os omni
prorsus diligentia sibi muniant, tamen tanta est eius acrimonie vis, vt omni-
bus vnà cum aëre penetratis munimentis, in eorundem tandem nares perueni-
at, vbi molestissimum excitat ardorem, qui nò facile tollitur. Quapropter acu-
rata diligentia in tundendo Euphorbio opus est. Recens albius est & calidius,
acleui gustatu os accensum diutius sic tenet. Color autem hic caducus est, &
citò euanescit, fitq; vetustate pallidius, aut flauius. Bimum aut trimum adhuc
mediocre viribus est, & interdum quadrimum: quinto autem vel sexto anno
exoluitur, procedenteq; tempore totum elanguescit: ne quis vulgi errorem se-
cutus, annis decem posse integrum seruari, etiam cum Milio, lentibus, fabis,
existimet. Recentis tamen, quia viribus est violentis, non vtendum temerè erit.
Annotino igitur, nam recentius igneum & venenosum est, vtendum.

Euphorbiū.

Galbanum liquor est nascentis in Syria ferulae. Laudatur odore graui, sapo-
re abominabili, pingue, in Ammoniaci & thuris modum cartilaginofum, mi-
nimè lignofum. Metuendum ne id quo passim officinae vtuntur, ab impostori-
bus sit vitiatum, lignorum ferularumq; ramentis, lapidibus & alijs compluri-
bus recrementis adiecta. Qui itaq; optimo destituuntur, id saltem quod impu-
rum est ad modum à Dioscoride præscriptum purgent.

Galbanum.

Glycyrrhizæ liquor, aut verius succus, ex radice eius nominis stirpis expri-
mitur. succus.

D iij

Glycyrrhizæ
succus.

Liquiritia. mitur. Seplasia deprauato nomine, liquiritiam nominant. Nos quod concretus sit succus ille, inter liquores etiam hunc commemorare uoluimus. Probatetur dulcissimus, mollis, recens, purus, tenax, & qui contractus splendescat, nigerrimus, & qui linguae subditus totus eliquescat.

Glaucium. Memithe. Glaucium liquor aut succus est herbae ad Hierapolim Syriae nascentis. Graecis in multo usu fuit. Arabibus memithe dicitur: Gustu amarum, & intus colore croceum, forinsecus autem rufescit.

Hammoniacum. Hammoniacum siue Hammoniacum thymiana, liquor est stillans ex ferula quadam Cyrenaica in Africa, prope Iouis Hammonis, unde illi nomen, oraculum. Sunt qui Hammonicam guttam appellant. Seplasiae unius literae adiectione Armoniacum vocant. Probatum purum ligno, arenis, terra, sordibus, bene coloratum, odore castorij, sapore amaro, praedensum, & Thuris masculi similitudine minutis glebis cartilaginofum. Vnde palam fit hodie syncerissimi parum ad nos conueni. Siquidem rarissimum Ammoniacum uisitur, quod suis minutis glebis thus referat. Nam omne ferè, quo officinae utuntur, piceae resinae modo in massam compactum conspicitur, impurum, ac quam plurimis impostorum adulterij vitiatum.

Hypocisthis. Hypocisthis ueluti fungus ad pedem Cisthi, forma cytini, nascitur. Non temerè autem à nobis dictum est, ueluti fungus. Siquidem fungus reuera non existit, sed potius germen quod è Cisthi radicibus Punicorum costinis, Dioscoride teste, simile pullulat. Quare non erat cur Matthiolus hic me, more suo, flagellaret, & simpliciter fungum Hypocisthim me dixisse scriberet. At ab eius morsu nemo est qui tutus esse queat. Liquor expressus etiam Hypocisthis simpliciter, aut cum adiectione liquor Hypocisthidis uocatur. Officinae ineptissima uoce Hypoquistidis succum appellant. In offas conformata est nigra, lenta, sapore adstringente, odore non ingrata. Timendum ne Hypocisthis qua officinae passim utuntur non sit legitima, sed ex Hirci barbae herbae radicibus ab impostoribus confecta, qui succum inde exprimunt, ac ut cõrescat, insolant. Errandi occasionem ijs qui officinis parant Hypocisthidem Arabes dederunt, qui Cisthum hirci barbulam appellant. Siquidem illi sibi persuadentes hirci barbam, quam Graeci *τραγοπώγωνα* nominant, illam esse stirpem de qua Arabes scribunt, non modo se ipsos decipiunt, sed etiam alios qui nunc adulterina Hypocisthidae utuntur. Quum autem sine legitima Hypocisthidae non possit optima conficitheriaca, praestat succedaneo eius uti, quod Galeno teste, est acacia, aut Dioscoride autore, syluestris floris Punicae succus. Ceterum ante praeparationem quaedam Hypocisthis flaua, alia uirens, alia candida.

Ladanum. Ladanum ex altero Cisthi genere fit, quod nonnullis Ledon & Ladon nominatur. Officinae unius literae adiectione deprauantes appellationem legitimam, Laudanum uocant. Laudatur odoratum, sub uiride, facile, mollescens, pingue, resinofum, quod arenas non collegit, nec squalore oblitum est. Impostorum malitia fabulo, & alijs adulterij vitiatum.

Lycium. Lycium, à Lycia regione dictum, liquor est Pyxiacanthae. Optimum est quod vri potest, & restinctum rubentem spumam ostendit, glebis extrinsecus nigris, intus quum fregeris rufis, odore minimè uiroso, cum amaritudine adstringens, crocino colore. Quas sanè notas id quod in officinis prostat non habet. Neque enim igni admotum accenditur, nec intus rubescit, neque in gustu amaricat, ut adulterinum sit necesse est fateamur. Dabunt igitur operam pharmacopœi ut legitimum sibi comparent,

Mel

Mel aërium, Galeno appellatum non est nisi Manna Arabibus, nomine ab *Mel aërium.*
 Hebraeis mutuato, dicta. Mel verò aërium appellatum est, quod sublucanis *Manna.*
 temporibus ex aëre veniens arborum ramis, & frondibus, herbis, lapidibus, &
 solo interdum hæreat. Itaque coria super terram extendentes, & arbores ac stir-
 pes excutientes, quod ab eis mellis instar defluit, excipiunt, & fictilia eo im-
 plent. Relictum breui temporis curriculo coalescens grumofum, gummi mo-
 do, efficitur. Duùm igitur in vniuersum est generum, altera liquida, quæ in fi-
 ctilibus asseruatur, & Arabico nomine Tereniabin, Hippocrati mel cedri- *Tereniabin.*
 num, Galeno, vt diximus, aërium, & ros Libani appellatur. Hæc quia nunc *Mel cedri-*
 nullo in precio habetur, seruari desijt. Altera arida, quæ hodie in arculis li- *num.*
 gneis aut vitreis asseruatur. Huius tria potissimum sunt genera, quorum alter-
 rum ab orientali plaga, alterum à Calabris defertur. Eius quod ab oriente
 asportatur duæ sunt species. Altera præstantissima, exiguo grano Mastichæ
 asimilis est. Hincq; adeò Granata, & Mastichina vulgò nominatur. Altera *Granata.*
 vilis, quæ grano constat grandiori, floccorum lana, & bombycis effigie, hincq; *Mastichina.*
 adeò Bombycina vocatur. Tertia compacto est grano, pingui, dulci, flauoq;
 prædita, vulgò Brianfona. Porrò quæ à Calabris affertur trium est generum. *Brianfona.*
 Vna, quæ stirpium frondibus insidens colligitur, & primas obtinet partes, fo-
 liorumq; Manna cognominatur. Minutis constat granulis, translucida, gra-
 uis, candida, gustu dulcis ac suavis. Altera, quæ ramis insidet. Hæc secun-
 das sibi asciscit partes. Tertia, quæ lapidibus, & solo inhæret, granis constans
 crassioribus, & colore minus syncero, adeoque prioribus duabus vilior existit.
 Siue itaq; Manna liquida sit, siue arida, eligatur alba, recens, dulcis, pura, & ex-
 crementorum quoad licet expers, ex stirpibus odoratis & salubribus collecta.
 Sola arida in vsu est, liquida contempta. Durationis tempus variatur. Alia
 enim statim post annum exolefcit, & situm redolet, vt Mastichina, quæ vno
 duntaxat anno in suis viribus persistit. Alia tardius corrumpitur, vt ad quin-
 quennium asseruari possit, veluti est quæ in Italia prouenit, præsertim in Ca-
 labriensi agro. Omnes tamen sicciore loco gaudent. Mala cineritiâ. Pelsima
 fusca, cœnosa, antiqua. Hæc tempore mollescit, dolumq; prodit. De ea infra
 plura.

Opium, liquor ex inciso Papauere nigro defluens. Quum enim multi ac va- *Opium.*
 rij sint *ὀπιοί*, id est, liquores, solius tamen Papaueris nigri *ὀπιός*, neutro in genere
ὀπιόν medicis Græcis priuatim nominatum est: præfertur Thebaicum. Opti-
 mum habetur graue, densum, gustu amarum, odoratu soporiferum, quod faci-
 le aqua diluitur, læue, candidum, neq; asperum, neq; grumofum, quodq; inter
 colandum non vt cætera coeat, & in sole diffundatur, deinde ad motum lucer-
 nis non atra luceat flamma, extinctum deniq; odoris vim seruat. Vnde perspi-
 curum euadit, Opium officinarum non esse legitimum è lachryma quæ ex con-
 ciso Papaueris capite exit concretum, sed potius id quod è foliorum & capitum
 contritorum succo confectum est, & Meconium vocatur, opio longè inferius.
 Et id quidem Glaucij, vel Chelidonij, vel syluestris lactucæ succo, adultera-
 tum, cuius rei minia eius amaritudo, & quod aqua colliquatum croceum red-
 dat colorem, argumento est. Candidum præterea non est, sed ex nigro vire-
 scens, aut potius ex luteo nigricans, & asperum magis, quàm læue, accensum
 denique non modo nigram, sed aterrimam edit flammam. Dabunt igitur ope-
 ram pharmacopœi vt vel legitimum sibi comparent opium, vel ipsi sibi ex Pa-
 paueribus satis conficiant.

D iij Opobal

Orobalsamū.
*Βαλαμεί-
λαιον.* Orobalsamum, quod *βαλαμείλαιον* vocari scribit Simeon Sethi. Probat-
tur recens, validi odoris, sincerum, non ad acorem vergens, dilui facile, læ-
ue, adstringens, gustu modicè mordens, in laneam vestem effusum, nec macu-
lam facit, nec si eluatur notam relinquit, lac coagulat, in aqua aut lacte ce-
lerrimè liquatur, & colore lactescit. Hodie in nostris officinis non habe-
tur.

Opopanax. Opopanax liquor è Panacis Heraclij radice incisa emanans, candidus dum
recens est: dum aruit colore foris croceo, aut subflavo, intus candido, odore gra-
ui, sapore amarissimus, læuis, pinguis, friabilis, tener, facile in aqua lique-
scens.

Propolis.
*Cera vir-
ginea.* Propolis, officinis Cera virginea dicitur. vide Cera.

Sagapenum ferulaceæ herbæ in Media nascentis liquor est. Serapinum Ara-
bibus & Seplasis vocatur. Atq; hoc nomine nō raro etiam à Nicolao Myrepto
appellatur. Laudatur pellucidum, foris rufum, intus candidum, acre, odore
Porri, seu medio in Laferis liquorem & Galbanum, quibus adulteratur.

Scammonii. Scammonia vel Scammonium, laudatissimum quod est nitidum, rarum, fi-
stulis tenuibus, fungosum, leue, taurino glutini, vel Gummi colore simillimū,
linguam parum vehementer vrens, linguæ saliuosæ tactu, vel humoris alicuius
albescens in fragmentis, & lactescens, tenerum fractu, ac pulueratu facillimum.
Si verò linguam vehementer exurat, Tithymali succo vitiatum indicatur, qua-
le est quod à mercatoribus ad nos defertur Syriacum & Iudaicum, compactum,
densum, graue, & Erui fortasse farina, & lacte Tithymali alijsq; impostura vi-
tiatum. Nam quod probatissimum est, rarum inuentu est. Id quod pharmaco-
pœis partim acceptum referendum erit. Hi nanque illud præstantissimum
Scammonium esse existimant, quod linguæ saliuæ madentis contactu, facile,
confestimq; albescit. In quo Dioscoridis doctrinam hi negligere manifestè vi-
dentur, vt qui admoneat, non solum illi experimento fidendum esse, sed etiam
alijs ac certioribus, id namq; adulterato quoque lactis Tithymali admistione
euenit. Caterùm Scammonium illud, quo omnes ferè officinæ vtuntur, Ti-
thymali succo vitiatum esse hinc liquido patet, quod decem, vel quindecim eius
grana aluum pluries deiciant, quum synceri drachma, Dioscoride teste, id vix
præstare possit.

Quum Saccharum latinis, & voce parum immutata barbaris medicis Zuc-
carum appellatum, inter succorum genera locum sibi vendicet, & de eo inter
eruditissimos nostræ ætatis dissensio ingens orta sit, nulla, me sanè iudice, alia
de causa, quàm quod veterum *σακχαρ* ù *σακχαρον*: sic enim nominant à nostro &
hodie vsitato non satis discreuerint. Quare de hac ipsa re meam sententiam, qua
fieri potest breuitate, & quidem perspicuè, exponam. Sacchar veterum, vt ex
eorundem monumentis liquet, geminum fuisse constat. Vnum quidem, cuius
Dioscorides lib. 2. cap. 73. & Galenus lib. de Simp. medica. facul. 7. Item lib. 8. de
Medendi ratione capite 4. Plinius quoq; lib. 12. cap. 8. meminerunt, qui vnani-
mes scribunt, hoc ipsum mellis in calamis concreti esse genus, in India atq; felici
Arabia inuentum, & illinc aduectum. Quinetiam Seneca sic scribit: Aiunt,
inquit, inueniri apud Indos mel in arundinum folijs. Is vtiq; melleus ros salis
modo supra calamos siue arundines coactus & concretus, Archigeni mel arun-
dinū, alijs verò, vti Paulo Aeginetæ, à iam dicta cōcretione, & natali solo, sal In-
dus est vocatus. Mel verò arundineū Archigeni nuncupatū est, qd noctis frigo-
re primū agglutinatū arundinibus, mellis speciem habeat, Sal aut Paulo est di-
ctum,

*Saccharum
veterum du-
plex.
Primum.*

*Mel arundi-
neum.
Sal Indus.*

ctum, quod interdum calore solis superueniente, induretur, & ita concreſcat, vt falis effigiem capiat. Nec temere à nobis dictum eſt, ſupra calamos. Nam ijs verbis Dioſcoridis loquendi rationem, qui inquit, ἐπὶ τῶν καλάμων, id eſt, ſupra arundines Saccharum inueniri, exprimere voluimus. Præpoſitionem autem ἐπὶ hoc in Dioſcoridis loco ſignificare ſuper vel ſupra, eſt Galeno fit maniſeſtiſſimum, qui libro paulo antè citato, diſertis verbis ſcribit, Sacchar περιπύσθαι καλάμοις, id eſt, arundinibus circumquaſque concreſcere. Niſi enim ijs verbis Galenus extrinſecus & ſuper folia arundinis concreſcere Saccharum, ſignificare voluiſſet, non περιπύσθαι καλάμοις, ſed adiecta præpoſitione ἐν, haud dubiè ἐν καλάμοις, id eſt, intra arundines, cōcreſcere dixiſſet. Item ex Alexandro Aphrodiſæo, qui lib. 2. Probl. 72. in hūc ſcribit modum. Quod Sacchar Indi appellant, mellis coagulatum eſt, ſole cogente rores, conuertenteq; ad mellis dulcedinem. Auicenna in ſuper Saccharum ſuper arundinem inueniri falis effigie Canone ſecundo cap. 757. memoriæ prodidit. Denique Ariſtoteles libro quinto de hiſto. animal. cap. 22. in omnibus mundi tractibus mellis materiam nocte decidere ſcribit. Quapropter ſi Saccharum, vt iam oſtenſum eſt, mellis genus eſt, vt eſt ſublīmi æthere decidat, & ex æris rore fiat, neceſſe eſt. Ex ijs autem quæ diximus, duo ſe Matthioli errata produunt, quorum primum eſt, quod Saccharum non ſuper arundinem concreſcere, ſed potius per eiſdem internodiorum fiſſuras exire, & reſudare ſomniat. Nam quod impudenter affirmat, nullius probati autoris teſtimonio confirmare poterit. Neq; enim Plinij teſtimonio, qui loco ſuprà citato ſcribit, Mel in arundinibus concretum colligi, iuuari poteſt, quum enim conſtet ipſum locum illum ad verbum eſt Dioſcoride tranſtuliffe, in arundinibus pro eo quod ſuper arundines dixerit, neceſſe eſt. Si verò ſecus locum intelligat, intra arundines, gummium modo, concretum colligi Saccharum fateatur, oportet. Quod ſi fecerit, per Deum immortalem oro, quomodo id quod in arundinibus ita concretum eſt, ex iſdem reſudare poterit? Nec Strabonis locum ad ſuæ opinionis, fanè falſiſſimæ, confirmationem conducere ſibi perſuadeat, quod in eo de alterius generis veterum Saccharo, vt eſt ſequentibus clariuſ patebit, Strabo loquatur. Vt ſole meridiano clariuſ ſit, Matthiolum nullo prorsus veterum autorum teſtimonio fretum, Saccharum hoc primi generis lachrymam eſſe, quæ ex arundine exudet, adſtruire. Alter huius calumniatoris error eſt, quod ex rore ſaccharum concreſcere non poſſit, ſed à ſole calefactum, rarefactumq; in auram euaneſcat, magna pertinacia contendat. Neque enim Dioſcorides, Galenus, Aphrodiſæus, neque vllus aliorum veterum vnquam dixit, Saccharum à ſole fuiſſe diſcuſſum, & in auram euaniſſe, ſed potius ab eo coactum & concretum fuiſſe. Sed quid multis opus eſt verbis, quum Matthioli proteruitas, ſuis iplius verbis tum edoceri, tum euinci poſſit? Nam iſ mannam arborum folijs in Calabria inhaerentem, à ſole tactam nō euaneſcere, expreſſis fatetur verbis, dum libro primo ſuorum in Dioſcoridem Commentariorum in hunc ſcribit modum. In Calabria, vbi laudatiſſima eſt, manna in rorem breui tēporis curriculo coaleſcit, grumofa q; gummi in modum efficitur: Ibidē quoq; mannam illam minutis granulis, in ſtar Maſtichis conſtare tradit. Nec certè fieri poteſt, vt in opacis locis, quod ipſe ex incolarum narratione falſo adſtruit, in eam duriciem concreſcere queat: ſed vt à ſole fiat, quemadmodum omnes veteres & probati autores docuerunt, neceſſe eſt. Non tamen inſicias eo, vt roris aliqua ſaltē pars in auram euaneſcat, maior tamen eius pars ſemper in grumos coaleſcit. Qua de re minimè mirandū eſt, quando quidē idem ſere quotidie in luto euenire conſpiciamus. Nam eiſdem partes liquidas priuſquam dureſcat, in auram euaneſcere nemo non videt. Præterea cur ſaccharū veterū primi generis ſuper arūdines concretū fuiſſe haud adſtrues

Matthioli
errata duo
I.

Itē

Simile

adstrueremus, idēq; veterum autoritate freti, quum nostrum & id quo nunc passim utimur, etiam in loco humido liquefactum, à sole concrefcere & indurescere omnibus constet. Mirum igitur est, cur Matthiolus non secum reputarit, mendacem oportere esse memorem. Ita enim sibi non tam impudenter contradixisset, sed cur nunc secus atque olim sentiat potius indicasset. Verum eius tanta est inconstantia, & in alios inuehendilibido, vt præijs quid dicat parum curet, modo aliorum sententias perstringat, & easdem pro erroribus traducat. Hanc verò eius inconstantiam Franciscus Alexander fol. 12. ijs verbis notare voluit. Matthiolus, inquit, se aliter olim sensisse confessus non est, nec mutata opinionis veniam poposcit, ac si eius sapientiæ ratio, eiusq; doctrina ea sibi dignitatis insignia adoptauerit, vt more Gnatonis Terentiani, nutet ac fluctuet, & rem se dignam facere polliceatur. Hæc ille. Sed de primo genere Sacchari veterum fati. Alterum Sacchar veterum, seu vetustioribus scriptoribus cognitum, ex arundinibus quibusdam, vel ex earundem radicibus exprimebatur, eoque tum veluti liquido melle tum in cibo, tum in potu utebatur. Hinc est quod à nonnullis Mauritanis Mel cannae sit nominatum. Ex Aegypto, & India maxime afferebatur. Id genus autem Sacchari veteribus fuisse cognitum, in primis Narbonensis Varronis versiculi sole clarius docent, qui sunt huiusmodi:

*Alterum Saccharum veterum.
Mel cannae.*

*Indica non magna nimis arbore crescit arundo.
Illius ex lentis premitur radicibus humor,
Dulcia cui nequeunt succo contendere mella.*

Lucanus insuper, quem C. Casare, & L. Casiano consulibus natum esse constat, tertio Pharsaliae eius Sacchari meminit ita canens:

Quiq; bibunt tenera dulces ab arundine succos.

Stattius præterea Papinianus, qui Neruae Imperatoris temporibus claruit, de eodem lib. 1. suarum sylvarum, sic scriptum reliquit:

Et quas percoquit Hypasita cannas.

Saccharum nostrum à Saccharo veteri alterius generis, saltem genere non differt.

Strabo quoque, quem sub Octauiano celebrem, fuisse constat, lib. 15. non solum arundines illas exprimi, sed & decoqui solitas fuisse memoriæ prodidit, in eum scribens modum. Eratosthenes arborum radices, præsertim magnarum arundinum, & natura, & decoctione dulces esse tradit. Et rursus ibidem, ubi de eodem Eratosthene ita scribit: Dixit etiam arundinem mel sine apibus gignere. Solinus deniq; qui Plinij contemporaneus fuit, cap. 65. de India scribens, inter alia ita ait. Quæ palustria sunt, arundinem creant ita crassam, vt filsis internodijs, lembi vice vectitet nauigantes. E radicibus eius exprimitur humor dulcis ad melleam suauitatem. Quinetiam Galenus qui sub Antonino Casare, ijs iuniore, vixit, arundinum illarum in Aegypto nascentium dulcium, vnde melleus ille humor exprimebatur, lib. 4. de Simpl. medic. facul. cap. 14. meminit, inquiens: *Ἐπὶ τῶν καλῶν αἰμαλακῶν ῥίζῶν*. Quo quidem in loco interpres Gaudanus, maximo errore, maluarum, pro arundinum conuertit. Non est enim, verisimile Galenum talium rerum diligentem & solertem indagatorem, Saccharum siue melleum liquorem Iulij Casaris, Varronis, Neruae Imperatoris, & aliorum ætate notissimum ignorasse. Quum itaque Sacchar veterum alterius generis, ante Galeni quoque tempora notissimum, vt ostendimus, fuerit, dubium non est, quin ille eius loco prædicto mentionem fecerit. Manifestum insuper est, quod ab eodem, Saccharum cuius hodie in Seplassiorum officinis, & passim vsus est, & more Mauritanorum Zuccarū appellatur, genere non differat. Vt enim veterū Saccharum: alterius generis fuit arundinū succus, ita quoque nostrum, earundem succus existit. Differunt tamen inter se aliqua ratione, quod veteres Saccharum suum magna ex parte ex arundinibus expresserint,

Optimum Sa- Sacharum itaq; nostrum præstantissimum est, quod durum, solidum, & mu-
charum. tuo metarum allisu sonorum, ligni sicci & solidi instar, existit: tamen ob siccita-
tem & imperceptam raritatem leue, dulcissimum, candidissimum, & niuis in-
Valentinum. morem scintillans, cohærens: quale Valentinum in metas pyramidum æmulas
coactum, paruas, ponderis libræ vnus & dimidiæ, carissimum, & confectioni-
Madere. bus siccis aptissimum. Illi dotibus, & precio est proximum, quod Madere vel
Medere appellant: sed in metas ponderis librarum 6. 7. 8. 9. & decem formatur,
confectionibus expetitur. Afferitur ex Canarijs in ripa fluminis Nigui nunc
dictis insulis, olim Fortunatis, etiam intus albicans, bonitate prædictis inferi-
us, metis constans maximis pondere librarum 10. 12. Ignobilissimum foris albi-
dum, intus subrubrum, tanquam alio factum, & foris dolo tectum, metis æqua-
libus, omnium glutinosissimum: condituris siccis ineptum, liquidis seruit, Se-
rapijs scilicet, conseruis vocatis, & similibus. Sacharum quod purius & candi-
dus est, officinæ Finum: quod verò minus est expurgatum, rubrum nominat.

Finum. Sanguis draconis recentioribus Græcis vocatus, legitimus, non est, ut qui-
Rubrum. bus dā videtur, nisi liquor cuiusdā arboris in Africa nascentis, colore sanguinis,
Sanguis dra- pellucidus, leuis & fractuminimè contumax, vi eadē qua lapis Hæmatites præ-
conis. ditus. Siquidē arbor hæc scarificata liquorē emittit sanguineū, quem instar gum-
mi densatū ē cortice abradunt incolæ. Quòd abundē cōfirmant ea quæ Aloisius
Cadanustus Venetus capite quarto suæ nauigationis scribit inquit: In insula
Sancti portus dicta, sanguis draconis reperitur, qui liquor est cuiusdā arboris.
Nam statò anni tempore incolæ arbores ferro fauciant, corticesq; earundem
incidunt, qui sequenti anno liquorem gummosum emittunt, colore purissimi
& summè naturalis sanguinis, quem colligentes ahenis igni, resinæ modo de-
coquunt, ac defecant, sanguinemq; draconis nominant. Lignum quoq; eius-
dem arboris in frusta confectum incolæ decoquunt, liquoremq; inde colle-
ctum igne aut sole densant. Porro liquorem hunc Africanum iidem non nisi
Dioscoridis Cinnabarin esse dicunt, quod illa olim ex Africa, perinde atq; is li-
quor Africanus, allata sit, & quod pictorum in vsum veniat, inducendis pur-
pureis, & rubris vmbris pauca quantitate, & quod Hæmatiti facultate similis
sit. Verum etsi non admodum reluctet quin illis concedam sanguinem draco-
nis officinarum, esse liquorem Africanum, tamē mihi nondum persuadere pos-
sum eundem esse Dioscoridis Cinnabarin, quod is hanc inter metallica recen-
seat, adeoq; fossile potius aliquid, quàm liquor arboris esse videatur. Accedit
quod is sanguis draconis non magni constet, sed vilis satis precio vendatur, &
haud exigua quantitate afferatur. Quare mihi animus in eam magis inclinat sen-
tentiam, vt credam officinarum sanguinem draconis aut esse liquorem illum
Africanum, aut eum qui ex herba illa quæ hodie vulgo dicitur sanguis draco-
nis, exprimitur. Cæterum in nonnullis Serapio Mauritanus maximo errore
sanguinem hunc Draconis, Syderitidis Achilleæ herbæ succum esse memoriæ
prodidit. Quod ere copiose tomo nostrorum de Stirpium historia commenta-
riorum primo, in historia Achilleæ disseruimus. Plinius quoq; non minori er-
rore hunc saniem siue sanguinē ex draconis pugna cū elephante elisum & com-
mixtum putauit, vulgi secutus opinionem: quod liquorem illum, qui intento
nec diluto sanguinis instar colore præditus est, sanguinem animantium falso
esse credidit. Atq; hinc est, quòd veterem appellationem à vulgi opinione na-
tam recentiores subinde Græci retinuerint, & Seplasiæ in hodiernum vsque
diem, quod in picturis propriè sanguinem reddat, sanguinem draconis vocet.
Officinis medicorum tertium sanguinis draconis genus etiam prostat, factici-
um & adulterinum, quod ex hircino sanguine, bolo armenio, & succo sorborū
diutius insolatis constat: & globi, compressi tamen & non assurgentis, forma
para-

Serapionis
error.

Plinij erra-
tum.

Sanguis dra-
conis facti-
cius.

paratur. Hoc præstat abstinere, & prioribus duobus, utpote nativis & legitimis, uti.

Thapsiæ liquor, herbæ ferulacæ.

Thapsia.

DE LACHRYMIS.

Caput Undecimum.

Lachryma, quæ à Græcis *δάκρυον* dicitur, humor est ex stirpe sua sponte defluens, ac Gummi modo concreescens. In officinis autem medicorum, sequentium maximè lachrymarum usus est, quarum exactam noticiam habere pharmacopolas oportet, quod non desint mangones & impostores, qui eas adulterent, ac vitient.

Bdellium lachryma arboris est Saracenica. Optimum est carens cortice, ligno, sordibus, translucens & clarum, gustu amaro, intus pingue, & si tactu subigitur mollescit. Scythicum, Galeno teste, resinosis, atrius, emolliens magis. Arabicum, resinosum, lucidum, liuescens. Indicum, sordidum, nigrum, grandioribus glebis in offas conuolutum. Adulteratur gummi, & id quidem minus est amarum, & minus suffitu odoratum. Quapropter quum Bdellium officinarum amarum non sit, & accensum gummi odorem referat, dubium non est quin adulteratum sit.

Cancamum lachryma est Arabica arboris, Myrrhae quodammodo similis. Lacha Actuario, Arabibus & Sepalsijs Lacca dicitur, id quod ex collatione Serapionis & Dioscoridis liquidò patet. Cæterum Lacha quæ passim in medicorum officinis prostat, neque est Dioscoridis aliorumque Græcorum Cancamum, neque Serapionis lacca, quòd scilicet odore prorsus careat, neque cum Myrrham affinitatem habeat. Ut maiorem in modum hallucinetur Matthiolus, qui nos Dioscoridis Cancamum non omnino destitutos esse putat. Errat etiam quod Cancamum, & Laccam Arabum inter se non differre somniat. Si enim Cancamum, ut paulò post dicemus, grato odore spirat, quomodo rogo Arabum Lacca, quæ sapore, ut Matthiolus fatetur, ingrato est, esse poterit? Tres autem res Lachæ appellatione veniunt. Vna, quæ est veterum Græcorum Cancamum, Arabici ligni lachryma, myrrhae quodammodo similis, ut diximus, boni odoris: sic enim in Dioscoride conuertendum erit, ut in quo falso *βομωίδες*, id est, virosi odoris, pro *εὐωίδες*, legitur, quod hanc lectionem non solum Paulus, qui habet *εὐωίδες*, verum etiam Serapio, qui conuertit, habens odorem bonum, hodie ignorata. Altera facticia, quæ Venetijs, & alijs locis è cocci seu grani tinctorum, & Bersilij fece, qua maximè pro conficiendo colore rubro obscuro utuntur pictores, paratur. Tertia, ex qua ruber fit color, qui vulgò Carmesinus appellatur. Hæc tinctoribus est expetita, ideoque à Nicolao Myrepsò in antidoto è lacca, infectorum lacca, Arabibus rubralacca nominatur. Roris modo supra arborum surculos insidet, præsertim mespili, & coalescit in gummi. Quod confirmat Ludouicus ille Romanus lib. 6. suæ navigationis cap. 21. ubi sic scribit. Mittit etiam ea regio Laccam, unde conficiunt rutilum colorem. Gignitur hæc in arbore luglandibus nostris haud absimili. Infectores floccorum purpuræ eam macerant, ut colorem ebibant lanæ, & quod remanet lacca dicitur. Hoc autem modo solet elui. Ramuli & frutices qui illo scatent gummi, feruente aqua, in qua aristolochia & iuncus odoratus inferbuerint, resperguntur, & pistillo subiguntur: dein aqua, quum sidunt, emittitur. Quæ certè omnia ex Isaac cuiusdam sententia Serapion recenset, adeoque inter se Cancamum, quæ lachryma est, & tertiam lacca speciem, quæ gummi est, vulgòque Arabes sectanti Charmes & Chermesim appellatur, ex quo floridus ruber fit color, qui Charmesinus nuncupatur,

E

cupatur,

Lachryma
quid.

Bdellium.

Scythicum.
Arabicum.
Indicum.

Lacha.

Lacha tri-
plex. 1.

2.

3.

Serapio: Can-
camum est
Laccam con-
fundit.